СЛОВО Просвіти

Без мови немає нації!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК **35** (620), 1–7 вересня 2011

Фото Олеся Дмитренка

ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ ПО-ДОНЕЦЬКИ

Марія ОЛІЙНИК,
представник батьків
учнів шкіл у судах, заступник
голови Донецького облоб'єднання
ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка

16 серпня 2011 року, на площі перед Донецькою обласною державною адміністрацією учасники акції протесту батьків учнів трьох українськомовних шкіл I—II ступенів №№ 3, 27, 100 м. Макіївки та українськомовної школи I—III ступенів № 111 м. Донецька одноголосно прийняли звернення до влади всіх рівнів, обурені показовим невиконанням міськими радами рішень суду про припинення ліквідації цих шкіл. Початок нового навчального року поставили під загрозу ті, хто, згідно з українськими законами, має дбати про забезпечення освітнього процесу.

Сотні звернень батьків школярів до владних структур Донеччини, зокрема й до прокуратур м. Донецька й Донецької області, м. Макіївки, високий градус мітингів і пікетів, що тривають протягом 2011 року, слізні прохання батьків, дітей і вчителів, вимоги громадськості не закривати українськомовних шкіл, не дали результату. Більше того, в Макіївці вже на початку червня 2011 року у школах залишилися голі стіни: парти, комп'ютери, інше обладнання вивезли в невідомому напрямку, а зі школи № 27 навіть зняли табличку.

Звернувшись до суду і отримавши Ухвали від 13 та 22 липня 2011 р. про забезпечення адміністративних судових позовів, якими зупинено дії відповідних рад про ліквідацію **українськомовних** шкіл I—II ступенів № № 3, 27, 100 м. Макіївки та УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ ШКОЛИ № 111 м. Донецька (Ухвала від 27 травня 2011 року), батьки учнів, громадськість, народні депутати України не можуть добитись їхнього виконання. Однак, згідно зі ст. 382 Кримінального Кодексу України "Умисне невиконання службовою особою вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджають їхньому виконанню — карається штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк до трьох років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю на строк до трьох років".

Інформаційні запити батьків учнів шкіл до міських голів ігнорувалися, виконання Ухвал відкладалися на невизначений термін. Ось відповідь представниці батьківського комітету Г. Є. Назіповій від першого заступника Макіївського міського голови В. В. Полянського, датована 11 серпня: "...На Ваш запит, який надійшов до виконавчого комітету Макіївської міської ради 09. 08. 2011 р., повідомляємо, що всі заходи стосовно 2011/2012 навчального року в Макіївських загальноосвітніх школах I—II ступенів № 3, № 27, № 100, **будуть здійснюватись після вирішення по суті адміністративної справи..."**

У чому полягає "суть адміністративної справи", владні чиновники (насамперед міські голови), прокуратура, освітні чиновники не пояснюють, але нахабно вдають, що Ухвал просто немає і виконувати їх вони не збираються, сподіваючись, що батьки не витримають і відступляться від свого рішення врятувати школи. Так само не існує для місцевої та обласної влади Постанови Кабінету Міністрів України № 315 від 19. 04. 2010 року, відповідно до п. 54 якої **підлягає оптимізації мережа загальноосвітніх навчальних закладів I—II ступеня, в яких кількість учнів менш як 40, а загальноосвітніх навчальних закладів I—III ступеня, в яких кількість учнів менш як 100.**

На час ліквідації у школах I—II ступенів м. Макіївки навчалися: в № 3 —114 учнів; в № 27 — 101 учень; в № 100 та у школі № 111 I—III ступенів м. Донецька — 240 учнів. Знехтувано чинним законодавством, згідно з яким навіть при ухваленні законних рішень щодо ліквідації та реорганізації навчальних закладів **необхідно попередньо провести роботу із забезпечення належних умов навчання та виховання учнів, досягти узгодження всіх питань із батьками та завчасно вирішити питання працевлаштування педагогічних та інших працівників.**

Батьки учнів шкіл, організації, що входять до Комітету опору диктатурі в Донецькій області й усі небайдужі, що зібралися 16 серпня 2011 року на акцію протесту, вимагали негайного виконання Ухвали Донецького апеляційного адміністративного суду від 13 липня 2011 року й Ухвали Донецького апеляційного адміністративного суду від 22 липня 2011 року, якими зупинено дію рішень Макіївської міськради № 6/1 та 6/2 від 25 березня 2011 р. в частині, що стосується загальноосвітніх шкіл I—II ступенів м. Макіївки № 3, 27, 100; Ухвали Ворошиловського районного суду м. Донецька від 27 травня 2011 р., якою зупинено дію рішення Донецької міської ради від 15. 04. 2011 р. про

Закінчення на стор. 2

ГЕТТО ДЛЯ ОПОЗИЦІЇ

3

БАТЬКО ДУХОВНОГО СЛАВНЯ

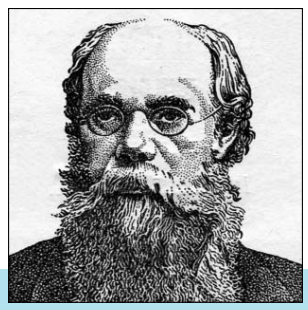

4

V ВСЕСВІТНІЙ ФОРУМ УКРАЇНЦІВ

5–11

РІК МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

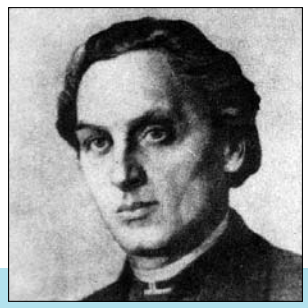

13

СВЯТКОВА ПАЛІТРА

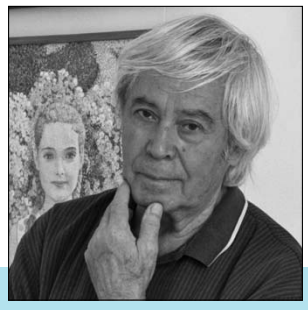

15

“Президент України є гарантом захисту конституційних прав громадян, у тому числі й дітей та їх батьків”.

ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ ПО-ДОНЕЦЬКИ

Закінчення. Початок на стор. 1

ліквідацію Донецької загальноосвітньої школи І—ІІІ ступенів №111, потребу невідкладної підготовки цих шкіл до нового 2011—2012 навчального року.

Далі події розгорталися так: 26 серпня суддя Ворошиловського районного суду міста Донецька Олег Орєхов під тиском міської ради був змушений провести незаконне засідання суду і розглянути позов представників міськради про відміну забезпечення позову, поданого 25 серпня разом із листом Донецького міського голови до судді з “проханням” терміново закінчити процес. Олег Орєхов відхилив клопотання міської ради і залишив у силі рішення про припинення ліквідації школи № 111 міста Донецька.

Про засідання суду не повідомляли позивачам, але інформація до них просочилася, і перед Ворошиловським судом зібралося близько тридцяти батьків з дітьми, які тримали плакат “Зупиніть беззаконня!”, а також представники Донецького обласного “Фронту Змін”, “Просвіти”, журналісти і правозахисники.

Засідання суду тривало близько години, суддя Олег Орєхов відхилив клопотання представників міськради.

В. о. голови Донецької організації “Фронту Змін” Сергій Чирін зателефонував позивачеві Ірині Кругловій, щоб повідомити про результат засідання суду. Вона подякувала юристам “Фронту Змін” за відстоювання інтересів дітей і розповіла, що ініціативна група батьків, з допомогою Донецького “Фронту Змін”, готують школу № 111 до Першого вересня. “Ми вже пофарбували стіни, повісили нову дошку для першокласників і продовжуємо готувати школу до нового навчального року. Це буде найдовгожданніший і найрадісніший День знань у нашій школі”.

А 29 серпня вже Донецький апеляційний адміністративний суд (суддя Компанієць І. Д). розглядав скарги батьків учнів шкіл № № 3, 27 і 100 міста Макіївки, оскільки Центрально-міський районний суд Макіївки відмовився визнати протиправним і не відмінив рішення Макіївської міської ради про ліквідацію шкіл. Під приміщенням суду знову зібралися батьки, сподіваючись, що суд задовольнить їхні вимоги й Першого вересня діти сядуть за парти в рідних школах, адже є рішення суду про припинення їхньої ліквідації!

Адміністрації цих навчальних закладів зобов’язані готуватися до нового навчального року, проте цього не відбувається. Директор школи № 100 зібрала батьків і запропонувала їм купити парти, оскільки старі вивезли зі школи ще на початку літа, у розпал випускних іспитів, тож надія тільки на батьківські кошти. Вона також запропонувала батькам “скинутися” для забезпечення школи матеріально-технічними засобами, необхідними для навчання. Куди поділися парти і решта майна школи, — директор не сказала. Проте, за словами батьків, їм відомо, що частину парт просто знищили, а частину — продали. Ось такий матеріальний, психологічний і адміністративний тиск терплять громадяни Донеччини, яким доводиться боротися з владою за виконання рішень... влади.

29 серпня Донецький апеляційний адміністративний суд підтримав Постанову суду першої інстанції — Центрально-міського районного суду міста Макіївки про законність ліквідації Макіївською міською радою українськомовних загальноосвітніх шкіл І—ІІ ступенів №№ 3, 27 і 100.

Це здійснено Ухвалою колегії суддів у складі головуючого судді Ірини Компанієць, Світлани Жаботинської, Олександра Нікуліна в пожежному порядку — на “прохання” Макіївського міського голови Олександра Мальцева від 19 серпня: “невідкладно розглянути” апеляційну скаргу батьків учнів названих макіївських шкіл Олени Саєтової, Олени Ануфрієвої і Ганни Назіпової на Постанову суду першої інстанції від 3 серпня 2011 року (суддя Андрюшина) та “прийняти рішення”.

Суд іде... Виступає представник батьків учнів українськомовних шкіл у донецьких судах Марія Олійник

Батьки в апеляційній скарзі обґрунтували порушення норм законодавства, Конституції України відповідачем та просили апеляційний суд скасувати Постанову Центрально-міського районного суду м. Макіївки та направити на новий розгляд.

Судове засідання розпочалось о 10 годині і тривало до вечора. Ухвалу суду Ірина Компанієць зачитала о 19 год. 2 хв.

Це вже стало нормою в Донецьких судах: розглядати судові справи за “проханнями” влади, по яких очікується рішення на користь влади по 10, а то й більше годин і працювати понад норму робочого часу, навіть у державне свято!!! Досить згадати розгляд суддею Донецького окружного суду Тарасенком адміністративної справи за позовом Донецького міського голови Лук’янченка, який тривав цілу ніч з 17.30 23 серпня до 5.30 24 серпня, тобто 12 годин, і заборонив громадським організаціям святкувати 20-річчя незалежної України в Донецьку.

29 серпня суд відхиляв усі клопотання з боку представників батьків, зокрема — заявлений представниками позивача відвід судової колегії.

Розуміючи важливість порушеного питання та його соціальну значущість, батьки вважали, що, приймаючи рішення щодо ліквідації та реорганізації навчальних закладів згідно з чинним законодавством, **необхідно попередньо провести роботу із забезпечення належних умов навчання та виховання учнів, досягти порозуміння з батьками.**

Однак керівництво міста Макіївки, де розташовані школи №№ 3, 27, 100, а також Макіївська міська рада навіть не збиралися попередньо узгоджувати проблемні питання з батьками учнів. Вони діяли таємно від батьків і громадськості. Сором Партії регіонів з гаслом “Почую кожного” зізнаватися, що тепер вона воює з дітьми і глуха до них! Жодних зборів, на яких би обговорювалася доцільність ліквідації зазначених шкіл, не проводилось. Поза темою залишилися ради шкіл. Власне, невідомо, чи ці органи самоврядування існують, хоч украй потрібні для пошуку розв’язки критичних ситуацій...

Батьки наполягали, аби суд врахував той факт, що рішення про закриття трьох шкіл ухвалене міськрадою таємно, без обов’язкового обговорення з громадськістю, з батьками учнів шкіл, без висновків профільної депутатської комісії з порушенням регламенту Макіївської міської ради та Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”. Адже таке непросте рішення, як “Про Програму оптимізації навчальних закладів м. Макіївки” депутати розглядали і голосували в “Різному”! Крім цього, як ми зазначали раніше, своїм рішенням Макіївська міськрада порушила Постанову Кабінету Міністрів України № 315 від 19 квітня 2010 року. Позивачі також наполягали на тому, що, ліквідуючи ці селищні українськомовні школи, влада порушує закон про освіту, який визнає пріоритетне право батьків вибирати школу для своїх дітей.

Відповідачі надали в суд сотні ксерокопій ФАЛЬШИВИХ документів, які й апеляційний суд, і суд першої інстанції “із зав’язаними очима” приймали як докази без надання оригіналів для ознайомлення. У 2-х томах судової справи відповідачі невідомим чином, без обговорення, “накидали” близько 800 сторінок “доказів”.

Один із відповідачів — перший заступник Макіївського міського голови Володимир Полянський — категорично відкидав усі звинувачення про порушення законодавчих актів при ухваленні рішень про закриття шкіл. Зокрема він пояснив, що Постанова Кабінету Міністрів № 315 України для Макіївської міської ради не є обов’язковим документом для виконання місцевим органом влади.

Більш того, Полянський стверджував: “Закони України, укази Президента, ухвали Кабінету Міністрів, ухвали міністерств і відомств, інші нормативно-правові акти, зареєстровані в установленому порядку, виконуються органами місцевого самоврядування тільки в тій частині, яка їх торкається”.

Полянський також відкинув звинувачення на адресу міськради в тому, що школи оптимізують без проведення громадських слухань. За його словами, не “обов’язково”, щоб усі батьки учнів шкіл, що закриваються, були належним чином оповіщені про дане рішення міськради, для цього достатньо згоди 20 % батьків (якраз такі, сфабриковані радою документи були в суд надані), присутніх на загальних батьківських зборах школи.

Крім того, Полянський нарешті оприлюднив причину ліквідації українськомовних шкіл. Мовляв, це вимушене рішення міськради через скорочення фінансування сфери освіти в місті. Він відзначив, що учень кожної ліквідовуваної школи обходиться державному бюджету набагато дорожче за інших макіївських школярів.

“Біда примушує нас ухвалювати непопулярні, але зважені, законні, толерантні рішення (про закриття шкіл) для того, щоб дитина вчилася в місті Макіївці, здобувала якісну освіту. І тому рішення Макіївської міськради про оптимізацію мережі навчальних закладів ухвалене толерантно, гласно, зважено, демократично”, — запевнив, усупереч очевидним доказам і протестам батьків, перший заступник Макіївського міського голови.

“Найголовніше — це рішення міськради підтвердили і міська прокуратура, і Центрально-міський суд Макіївки, тому що воно законне, і саме це є основою для подальшого життя, і щоб не стукала біда в нашу Макіївську міську територіальну громаду. Якщо ми не ліквідуємо цих шкіл, нам нічим буде платити заробітну плату вчителям!” — заявив Полянський.

У Донецькій області 2011 року планувалося закриття 26-ти загальноосвітніх шкіл. За інформацією, ліквідовано 16, з них чотири справи перебувають у суді. Закриття шкіл відбувається згідно з “Регіональною дорожною картою з оптимізації мережі бюджетних установ і витрат місцевих бюджетів на їх утримання”.

Отак керує і реформує освіту правляча в Донецьку Партія регіонів. Про яке майбутнє влади йдеться, якщо вона оголосила війну **українськомовним ДІТЯМ?** І що це за незалежні судді, які виконують злочинні накази влади?!

Марія ОЛІЙНИК

P. S.
30 серпня 2011 року

Шановна пані Маріє!

Дякую, що Ви проявили наполегливість і написали мені листа.

Президент України дуже уважно стежить за ситуацією із закриттям шкіл. Це стосується не лише вказаних Вами шкіл у Макіївці та Донецьку, а й шкіл у всій Україні.

Президент України є гарантом захисту конституційних прав громадян, у тому числі й дітей та їх батьків.

Долю шкіл у Донецькій області вирішить суд. Батьки, які оскаржують рішення місцевої влади, публічно заявили, що мають намір оскаржити останнє рішення Донецького апеляційного адміністративного суду. Пропоную дочекатися остаточного рішення судових органів.

Згідно Конституції України жодна гілка влади не може втручатися в роботу судів. Глава держави не допустить жодного втручання ані місцевої, ані будь-якої іншої влади у роботу судових органів.

Президент неодноразово заявляв, що питання реорганізації роботи шкіл має проводитися лише після обговорення та рішення місцевої громади.

З повагою

Прес-секретар
Президента України
Дарія ЧЕПАК

ГЕТТО ДЛЯ ОПОЗИЦІЇ

Любов ГОЛОТА

Мости, транспортні розв’язки, дороги, поліклініка, музейний центр... Що не кажіть, а влада готувалася до 20-ліття Незалежності ділом. І словом також: і про національний прагматизм, і про національні інтереси та європейський вибір.

Тож у Палаці “Україна” “одній родині за столом” дружно й розчулено підспівували ті, хто 2004-го волів, щонайменше, її, майданну, не чути. Урешті й сценарій цьогорічного святково-державного дійства мало в чому різнився від позаторішнього, національно-демократичного: майже ті самі виконавці, ті самі пісні й кінокадри на заднику сцени. Хіба що кадри в залі сиділи інші, але ж це вони будують нову країну.

І свято державного прапора було урочистим як ніколи. І спільна молитва ієрархів усіх конфесій відбулася на Володимирській гірці. І народ минулої середи очікував звичного пишного концерту та яскравого феєрверка на Хрещатику, дякуючи природі за прекрасні серпневі днину і вечір. Правда, опозицію від Хрещатика відлучили — витіснили на звичне місце, до Шевченка. До речі, 19-річчя незалежної України роз’єднана опозиція відзначала саме там, майже в тому ж складі. Лідери у вишиванках стояли на сходах, надійно прикриті з тилу камінно-строгим Тарасом Григоровичем і чекали черги виголосити політичні заклики своїх політичних партій і груп. Оскільки Юлія Тимошенко торік говорила найдовше, найобґрунтованіше і найсміливіше, лідери інших опозицій покинули сходи і розійшлися Києвом: хто на Поділ, хто на Хрещатик, хто ще кудись, розгорнувши свої партійні знамена...

Фото Олеся Дмитренка

23 серпня нинішнього року, вдванадцяте відмовивши екс-прем’єрці в можливості покинути Лук’янівську в’язницю, суддя Кірєєв убезпечив владу від її гострих інвектив і посприяв “Об’єднаній опозиції” — до пам’ятника Тарасові Шевченку поспішила значна частина люду, який уболіває за Юлію Володимирівну і готовий підтримати тих, хто вимагає припинити політичні переслідування незгодних із діями нинішньої влади. Підопічні новоспеченого генерал-полковника Могильова, цілком лояльні до групи рекрутів екс-депутата-регіонала Калашникова, що з самого ранку глушили святковий Хрещатик децибелами і махали з-за свого двометрового загону двома десятками прапорів сумнівної символіки, були непримиренними до чужаків на святі влади: близько дев’ятої ранку утримували групи людей з національними прапорами на початку вулиці Грушевського та біля “Українського дому”, перекрили проїзд по бульвару Шевченка та інші під’їзди до пам’ятника Тарасові, виставили тимчасові металеві бар’єри й огорожі та частокіл вояків правопорядку в залізних касках. На київських дорогах активно працювала ДАІ, вираховуючи “опозиціонерів”...

До тисяч, які зібралися в шевченківському сквері, не приєдналися ще тисячі людей, хто, маючи за плечима двадцятирічну практику участі в маніфестаціях, поки що не знаходять серед лідерів опозиції тих, хто справді може “запропонувати об’єднуючу ідею, стати мобілізуючою силою”, як висловився один із молодих народних депутатів. Здається, що й владний режим уже звик до переліку своїх малих і великих гріхів із вуст супротивників і напам’ять знає список трибунів і вождів, тож не проти створити політичне гетто біля пам’ятника Шевченку чи деінде для своїх опонентів. Торішній День незалежності й мітинг опозиції біля Шевченка і хода Хрещатиком були свідченням такої “лояльності”. Нинішнього ж 24 серпня, як тільки прозвучав заклик “іти до влади”, засвітилася нова методика “роботи з опозицією” — навперейми колоні маніфестантів кинулися і міліція, і “Беркут”, які, звичайно ж, “постраждали” від учасників мітингу, серед яких було чимало літніх людей.

Сутички, що демонструють нині на телестрічках новин, чимось дуже нагадують події біля адміністрації Кучми в березневі дні акції “Україна без Кучми”, в результаті якої десятки молодих людей отримали різні терміни ув’язнення. Помноживши розгін опозиціонерів на вулиці Володимирській у Києві на заборону вуличних акцій в Одесі, Дніпропетровську, Харкові, Рівному, Донецьку громадянин зробить правильні висновки, що регіональна влада боїться об’єднаної опозиції й агресивно відповість на будь-які протестні акції, пояснюючи свою агресію такими нескладними аргументами, як-то: “Вони хотіли зіпсувати нам свято” чи “Вони заважають нам жити і будувати нову країну”. Сьогодні ці ж аргументи можуть застосувати й протестні сили, підкріпивши їх фактами беззаконня, яких не бракує — від столиці до найменших депресивних сіл і містечок. Саме там визрівають ті протестні сили, які мало перейматимуться політичними лозунгами, але дедалі чіткіше артикулюватимуть соціальні: земля, оплата праці, захист старих і дітей, приниження людської гідності бідністю та безправ’ям.

В ефірі одного з телеканалів на запитання журналіста: “Скільки б мало вийти людей на вулицю, аби влада дослухалася до них?” депутат-регіонал Зубков відповів, що тисяч зо двісті. А спохопившись, додав, що в Європі виходять мільйони і нічого не досягли. Інший представник влади за приклад ставив рішучість англійських поліцейських у недавніх лондонських бунтах... Не розводячись про довголіття європейської демократії і здобутки тамтешніх акцій протесту, пошлемося на втрачену власну селянську історію. Для недбалого господаря час випробування наступав тоді, коли воза чи гарбу несли воли, — трощачи ярма, змітаючи все на своєму шляху. І тоді команда: “Стояти!” нічого вже не вирішує. Бо не буває нічого страшнішого від бунту волів...

Нинішній владі варто б згадати (до того ж, нинішній президент у ті часи очолював уряд) кінець “епохи Кучми”, оточення якого заявляло, що “влада сильна, як ніколи” — і що з цього вийшло? В Україні “принуждение к миру” неможливе, оскільки зворотною стороною насильницьких дій завжди був лозунг “мир хатам, війна палацам”. Податковий майдан як реакція на невдалу реформу — це перший дзвінок Януковичу-Азарову про те, що українці здатні обороняти свої інтереси й без структурованої опозиції та звичних політичних опонентів влади.

...Пригадалося, як за кілька днів до останніх президентських виборів на якомусь телешоу Віктора Федоровича запитали, якою він бачить подальшу долю Юлії Володимирівни. Посміхаючись, відповів, що “Она очень хорошо смотрится в оппозиции”. 29 серпня, відповідаючи у Рівному на запитання журналістів про Тимошенко, президент з тією ж посмішкою відказав, що влада не втручається в судові процеси, тож він ніяк не впливає на їхній перебіг. І це добре. Адже як Гарант Конституції він обстоює права кожного громадянина, зокрема й політичні. **Вона** й справді дуже органічна серед опозиції — тож поверніть Її в опозицію! Принаймні “Беркуту” не доведеться перепиняти тих, хто виступатиме на Її захист, міліції — викликати Левка Лук’яненка, автора “Декларації про незалежність” та інших депутатів, хто за цю Декларацію голосував, на допити в міліцію. Незалежність — це їхнє свято. І не тільки свято: це їхнє й наше життя, гарантоване Основним Законом.

“Велике серце, що раз у раз боліло недолею рідного краю і народу і все віддало йому”.

ОГОНЬ ВЕЛИКОЇ ЛЮБОВІ

Кажуть, що Незалежність дарована українцям Богом. Хай так, але дана за ту незнищенну віру, титанічну працю і силу любові до рідного народу й землі нашої багатьох поколінь. Про одного із покоління другої половини XIX ст., Олександра Кониського, згадала (не держава і не політики!) київська громадськість. 175-річчя його скромно, але щиро й тепло вшанували виставкою, що відкрилася в історико-меморіальному музеї Михайла Грушевського. А перед тим священики УПЦ Київського Патріархату відслужили панахиду на Байковому кладовищі, на могилі великого українця.

Микола ЦИМБАЛЮК

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

Виставка має назву “Боже великий, єдиний! Русь-Україну храни...” Ці слова з урочистого гімну-молитви багато хто вперше почув двадцять років тому. 1885 р. її було написано для дитячого хору. Це свідчення того, що автор уже тоді глибоко усвідомлював роль виховання побожного ставлення дитини до рідного. Нині молитву після богослужіння виконують у наших православних церквах різних конфесій. Але й сьогодні лиш одиниці можуть назвати її автора — Олександра Кониського. Дивного тут мало — спопеляюча душі ланцюгова реакція малоросійства триває. Діагноз тому не лише ставлення нинішньої влади до української мови, історії, поваги до власного народу.

Уже в наш час, 1990 року, видавництво “Наукова думка” в серії “Бібліотека української літератури” видало томик Кониського. Туди увійшла якась дещиця його прози й поетичних творів. Серед тих кількох десятків віршів і пісень годі шукати текст “Молитви” — його нема. Як нема й згадки про цей геніальний твір у вступній статті М. Є. Сиваченка.

МСТИВІСТЬ ІМПЕРІЇ

Чернігівська земля здавна була щедрою на подвижників українського національного відродження. Тут, на хуторі Переходівці Борзнянського повіту і народився Олександр Якович Кониський. І сталося це за кілька днів до проголошення незалежності України — 18 серпня. Тільки 1836 року.

Змалечку зрозумів, як нелегко й небезпечно бути українцем. У тринадцять років його виганяють із чернігівської гімназії лише за те, що писав вірші рідною, українською мовою. Отримати вищу освіту в Ніжинському ліцеї йому так і не вдалося. Можливо тому впродовж усього життя його не полишала непогамована жага знань. А ще — піклування про “братів своїх менших” — селян.

Після державної служби під час Кримської війни Кониський, усупереч усьому, все-таки складає іспит і стає юристом. Оселяється в Полтаві, працює в суді, займається адвокатською практикою. Мотив був один — захищати інтереси покривджених і приниженних земляків.

Водночас активно поринає у громадську роботу: стає членом Полтавської громади. Вкупі з іншими діячами — Д. Пильчиковим, В. Лободою, В. Куликом та іншими організовує недільні та вечірні школи для українських дітей (і дві для єврейських!), громадську бібліотеку, виступає з публічними лекціями, пише підручники (“Українські прописі”, “Арихметика”). Як член комітету Петербурзького товариства грамотності, звертається до влади, обстоюючи право українців мати свою, національну школу з викладанням рідною мовою. Його палка вдача, несамовитість у громадській роботі навіть у друзів викликала острах. “Мусили його за руки держати, — писав Пантелеймон Куліш, — щоб з патріотизму не зашкодив собі, — і зашкодив-таки”. Незважаючи на те, що, як зазначалося в одному із жандармських донесень, його діяльність, як і всієї громади, “зводилася виключно до введення в Малоросії національних малоросійських звичаїв, мови та поширення самої грамотності”, Кониського з кількома іншими громадівцями без слідства й суду висилають. Спочатку у Вологду, а згодом ще північніше — у Тотьму. Лише з причини серйозного захворювання, що загрожувало повною сліпотою, йому дозволили виїхати за кордон. Так він опиняється в тодішній Австро-Угорщині (Львів), а згодом у Німеччині (Дрезден, Лейпціг). Але вже за рік Кониський повертається в Україну, де під гласним наглядом поліції живе й працює в Єлисаветграді, Бобринці, Катеринославі, а з 1872 р. й до смерті — у Києві.

СЛОВО ЯК СВІТЛО

За умов заборони всього українського друковане слово набувало дедалі більшого значення у царині просвітництва, обстоювання прав народу. Ще перед арештом і засланням він розпочав свою літературну й журналістську діяльність. Його белетристика й кореспонденції з’являються у виданнях підросійської України — “Черниговских губернских ведомостях”, “Черниговском листке”, “Искре”, “Основі” тощо і галицьких — “Галичині”, “Слові”. Матеріали Кониського відзначалися гостротою і злободенністю, що, до речі, стало однією із причин його покарання. Але навіть повернувшись, під постійним наглядом недремного ока, його кипучий, волелюбний дух не зміг змиритись із царськими заборонами. Що вже казати, коли він навіть із далекої Півночі не поривав зв’язків із галицькими “Словом”, “Галичиною”, “Вечерницями”, “Метою”, “Русалкою”. Друкує все, що фонтанує його невичерпна енергія: вірші й оповідання, замітки й кореспонденції. За якийсь час ім’я Кониського стає популярним і за кордоном. І це при тому, що переважна більшість опублікованого йшла під псевдонімами, яких у нього, за підрахунками науковців, було до півтори сотні.

Поселившись у Києві, Олександр Якович бере найактивнішу участь у виданні “Киевского телеграфа” — за відсутності українськомовних видань у Росії це була хоча б яка-небудь, але все-таки публічна трибуна. Але думка про національну пресу ні на мить його не покидала. Навіть після введення варварського Емського царського указу 1876 р. про ще жорсткішу заборону українського друкованого слова, письменник не вгамувався. Мало кому відомо, що ще за два роки до виходу 1883 р. альманаху “Рада” М. Старицького побачив світ літературний збірник “Луна” Кониського. І якщо перший був, за влучною характеристикою Івана Франка, “весняним громом по довгих місяцях морозів, сльоти та занепаду”, то другий — його провісником.

Тому не дивно, що свого часу (1897 р.) Олександр Кониський спричинився до появи славнозвісного видавництва “Вік”, яке відіграло надзвичайно велику роль у розвитку й поширенні українського письменства. За час свого існування воно видало понад 400 найменувань книг загальним накладом понад півмільйона примірників. Його засновниками і співробітниками офіційно значаться С. Єфремов, В. Доманицький, О. Лотоцький, В. Дурдуківський, Ф. Матушевський, В’яч. Прокопович. Виросло воно з видавничої комісії (гуртка) при Загальній всеукраїнській безпартійній організації. Напередодні 100-ліття першого видання “Енеїди” Котляревського Кониський запропонував молоді скласти й видати збірник української поезії за 100 років. Із великими труднощами, але з небаченим успіхом його ідея втілилася в життя. Українське друковане слово пішло в маси і стало відчутним ударом по системі “єдіной і нєдєлімой”.

ЧУЖИЙ СЕРЕД СВОЇХ

Не словом єдиним горіла душа великого подвижника української ідеї. 1859 р., уже в Полтаві, під керівництвом одного із кирило-мефодіївців Дмитра Пильчикова молодий Кониський занурюється у громадську роботу. Чим усе це закінчилося — уже відомо. Але ні висилка, ні постійний нагляд поліції не відбили у нього охоти до громадсько-політичної роботи. Оселившись у Києві, він активно починає співпрацювати з Київською Старою громадою. Однак тільки культурницька робота старшого покоління українофілів його не влаштовує — палка, неспокійна натура прагне більшого. Не викликають захоплення й соціалістичні ідеї Михайла Драгоманова. Особливі надії — на молодь.

Із його ініціативи при Київській духовній семінарії створено нелегальну молодіжну громаду, яку потім Сергій Єфремов називатиме “Ельдорадом”. За період її існування школу національної свідомості й боротьби пройшло чимало семінаристів, які згодом стануть окрасою української культури, науки, письменства: С. Єфремов з усім складом видавництва “Вік”, М. Павловський, О. Кошиць, К. Стеценко тощо. Багато їх буде і серед державників (після 1917 р.). Їхньою характерною рисою стане не лише висока культура, відданість національній справі, а й відсутність будь-яких корисливих, кар’єристських мотивів у їхній діяльності. На першому місці у них було не власне “Я”, пустопорожні амбіції, а суспільна справа. Це те, чого катастрофічно бракувало і бракує діячам національної ідеї. І на початку XX ст., і на порозі XXI-го, в часи здобуття Незалежності.

Предтечею кількох політичних партій, чудовою політичною школою для багатьох майбутніх діячів України стала Загальна всеукраїнська безпартійна організація. М. Кононенко згадував: “Одного вечора сиділи ми у Кониського, дискутували на різні теми, а потім перейшли на підрахунок відомих нам українців, які свідомо ставилися до національних прав нашого народу і дбали про це так або інакше. Нас було тоді четверо: Кониський, Антонович, Симиренко (заводчик) і я. Перші троє, як люди далеко старші від мене, пригадували прізвища свідомих українців та де хто з них живе, а я олівцем записував те на аркуші

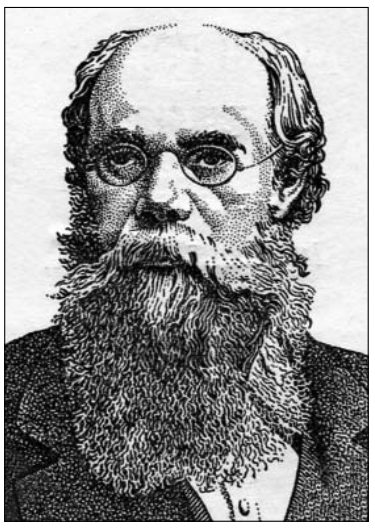

паперу. Перебрали усю Україну та Московщину і нарахували всього 74 душі, які розсіялися по цілому світу і втратили між собою зв’язок. Довгенько говорили про це і, нарешті, вирішили порозшукувати тих людей...”

У всі кінці розіслали гінців, знайшли решту свідомих українців — аж 20 осіб! На всю тодішню Російську імперію, де наш народ становив чи не половину населення! Але з’їзд усе одно відбувся. І треба сказати: діяльність організації в національно-визвольній боротьбі за кілька років існування відіграла помітну роль.

СВІТЛО НАУКИ

Олександр Кониський мав природний дар бачити перспективу. Сьогодні б це назвали стратегічним мисленням. Це йому належить ідея створення Наукового товариства ім. Тараса Шевченка — прообразу Української академії наук. А справа стояла так.

В. Антонович і О. Кониський стали розпорядниками чималого спадку від Єлизавети Милорадович-Скоропадської, яка заповіла його на українську справу. За порадою Кониського вирішено було направити кошти на створення свого національного наукового закладу. Зважаючи на гоніння і переслідування всього українського в Києві, товариство 1873 р. організували за кордоном, у Львові. Його роль важко переоцінити у становленні й розвитку національної науки. І, звичайно ж, НТШ поряд з іншими чинниками стало наріжним каменем соборності двох розірваних половин — сходу і заходу — України.

За час свого існування товариство виростило та об’єднало цілу плеяду науковців, які заклали фундамент української історичної, філологічної, правничої наук і навіть низки точних і природничих. А в рамках Історично-філософської секції під керівництвом Михайла Грушевського, якого кияни послали спеціально для роботи у Львів, виросла ціла вітчизняна історична школа.

ГЕНІЙ ЯК СИМВОЛ

У Кониського є ще одна величезна заслуга перед Україною — його шанують і як засновника шевченкознавства. Чи не одним із перших він зрозумів велич поетичного таланту і громадянського подвигу Кобзаря в ім’я свого знедоленого й приниженого народу. Кониський зрозумів: Шевченко — геній, але він мусить стати ще символом українського народу. Тому й головним завданням реорганізованого НТШ він поставив дослідження і написання біографії Тараса Григоровича, доки живими були ще його друзі, соратники, родичі.

Майже вся робота лягла на плечі Кониського. Згодом Іван Франко назвав її “найкращим пам’ятником Шевченкові, і самому собі”. Його праця є найповнішим документом, на який спиралися, з яким звіряли свої розвідки всі наступні дослідники життя і творчості поета. Крім цього готувалися до друку щоденник і листи Тараса, було зібрано найповнішу збірку його кореспонденцій. Видав “Пробу улаштування хронології до творів Тараса Шевченка”, присвятивши її М. Грушевському, якого хотів бачити наступником його національної справи. Тому й роботу свою назвав “Біографія Тараса Шевченка-Грушівського”, ніби підкреслюючи цю спадковість (бо Шевченко то вуличне прізвище).

У Кониського було чимало інших ідей і планів, які довелося втілювати в життя його учням — “годованцям”. Величезний внесок у Шевченкіану зробили: В. Доманицький (низка розвідок і текстологічне дослідження поезій і згодом видання “Кобзаря”), Ф. Матушевський (кілька нарисів про життя і творчість, монографія “Тарас Шевченко”); С. Єфремов (десятки статей, досліджень, видання епістолярної спадщини).

ЖИВИЙ ВОГОНЬ

Самовідданість українській справі, його фантастична працездатність, приклад життя в ім’я майбутнього свого народу багатьох сучасників просто вражали. Духовні спадкоємці казали: “Можна любить Україну так, як її любив Кониський, — але більш, як він, — любить не можна. Він не жив, він горів тою любов’ю”.

За тих умов даремно було сподіватися, що вдячні співвітчизники гідно оцінять самозреченість Олександра Яковича. Напевно Стешенко мав рацію, коли на похоронах сказав, що “заслуги небіжчика оцінять тільки тоді, коли народ наш прокинеться до свідомого життя”.

Один із найталановитіших учнів, С. Єфремов, у некролозі сказав проникливі слова про свого вчителя: “Велике серце, що раз у раз боліло недолею рідного краю і народу і все віддало йому; але дух його — живий між нами і довго ще нагадуватиме нам про наші обов’язки — любити нашу вітчину і працювати, не покладаючи рук, для неї”. Так жив, працював, горів любов’ю до України Олександр Кониський. Та жили вихованні ним, працювали й горіли любов’ю до рідної землі й народу його учні. Їхнє життя, як віхи-смолоскипи, що не дали нам збитися з путі до дня сьогоднішнього — Дня Незалежності України.

УХВАЛА V ВСЕСВІТНЬОГО ФОРУМУ УКРАЇНЦІВ

Програма діяльності державних інститутів України, закордонних українських громад і громадських організацій України

Із відновленням Україною незалежності світове українство вступило у нову фазу свого існування. Століття бездержавного існування нашої нації вилучило з процесу формування української ментальності найважливіші чинники її розвитку: факт існування власної держави, правову свідомість, почуття національної гідності, відчуття культурної та історичної єдності на геополітичному просторі розселення українців.

В умовах глобалізованого світу перед світовим українством з новою силою постає завдання збереження своєї національно-культурної ідентичності і власне на території України, і в тих країнах, де українці проживають у першому, другому, третьому, а подекуди і в четвертому поколіннях, та на своїх автохтонних землях, які тепер перебувають у складі сусідніх держав.

Основна відповідальність за збереження української нації, її національно-культурної ідентичності світового українства, зокрема материкової її частини, лежить на Українській Державі. Саме тому ми, делегати й учасники V Всесвітнього форуму українців,

— усвідомлюючи провідну роль інститутів державної влади в подальшому розвитку української нації і світового українства;

— відчуваючи власну відповідальність перед світовим українством за подальшу долю нашого народу;

— розуміючи загрози і виклики сучасного глобалізованого світу;

— покладаючи за мету процвітання і благополуччя України та мовно, духовно й ментально об’єднаного світового українства,

з а к л и к а є м о

Президента України:

Використати увесь свій авторитет і можливості як глави української держави для:

1. Належного і всебічного забезпечення в Україні верховенства права, покращення умов для реалізації всіх прав і свобод людини і громадянина, подальшого розвитку української нації, її історичної свідомості та національної гідності.

2. Забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України відповідно до європейських стандартів, норм національного та міжнародного права, а також відродження духовних цінностей українського народу, захисту та примноження його культурної спадщини, розвитку національної культурної індустрії (книговидання, кінематографія, мистецтво тощо).

3. Припинення політики деукраїнізації України, що її здійснюють Міністерство освіти (очолюване Д. Табачником, негайного звільнення якого вимагає Форум) та інші установи, які нехтують Конституцією, згортають вивчення й використання української мови, звужують український медіапростір, принижують Українську Церкву Київського патріархату, наступають на свободу слова, зібрань, освітні та інші права людини.

4. Задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, підтримання з ними сталих зв’язків, надання їм можливості брати участь у вирішенні важливих питань українського державного будівництва.

5. Успішного проведення в Україні всебічних реформ, зокрема в економічній та соціальних сферах, які мають на меті подолання наслідків економічної кризи і прискорення економічного зростання в країні, зміцнення її конкурентоспроможності на міжнародній арені, забезпечення гідних умов життя українських громадян, цілеспрямовану боротьбу з корупцією, модернізацію системи державної служби з урахуванням європейського досвіду, належне виконання вимог українського законодавства щодо доступу громадян до інформації, відкритості та прозорості у підготовці та прийнятті державних рішень, забезпечення справедливого і доступного судочинства, дотримання міжнародних стандартів незалежності суддів.

6. Забезпечення рівноправного і взаємовигідного співробітництва України з усіма державами світу, зміцнюючи при цьому незалежність і суверенітет України, особливо в економічній та інформаційній сферах, та уникаючи залежності від окремих держав чи міжнародних структур.

7. Забезпечення реформування та розвитку української системи вищої освіти і науки відповідно до кращих європейських зразків, наполегливого інтегрування її до європейського та світового освітнього і наукового просторів, визнання українських дипломів у Європі та світі.

Докладання всіх зусиль для утвердження європейських стандартів у всіх сферах життя, забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний і правовий простір із метою укладання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, набуття в майбутньому членства в Європейському Союзі, максимального полегшення візового режиму для українських громадян та запровадження в перспективі безвізового режиму поїздок тощо.

9. Законодавчого ініціювання і наповнення реальним змістом Закону України “Про статус закордонного українця”.

Фото Олеся Дмитренка

Уряд України:

1. Створити центральний орган державної влади — Комітет у справах закордонного українства, який реалізовуватиме державну політику України щодо закордонних українців.

2. Із залученням громадських організацій закордонних українців розробити і затвердити Державну програму підтримки і співпраці із закордонним українством на 2011—2015 роки.

3. Вжити заходів, зокрема шляхом прийняття необхідних нормативних документів, спрямованих на вирішення проблем, з якими найчастіше стикаються громадяни України, що проживають за кордоном. Зокрема щодо:

— удосконалення мережі та організації роботи пунктів пропуску, призначених для міжнародного автомобільного сполучення;

— ініціювання укладання з країнами, де постійно перебуває значна кількість українців-мігрантів, двосторонніх угод про соціальне забезпечення, трудову діяльність та регулювання міграційних потоків;

— укладення українсько-російської угоди, яка забезпечила б українцям в Росії та росіянам в Україні однакові культурно-національні права.

4. Вирішити низку нагальних питань в інтересах не лише збереження українства за кордоном, а й забезпечення високого іміджу Української держави. Зокрема:

— Внести до бюджету статтю на видання європейськими мовами корпусу найвидатніших творів української філософської думки та художньої літератури. З цією метою створити редакційну колегію з представників інститутів Національної академії наук.

— Домогтися успішного закінчення розпочатого будівництва пам’ятника жертвам Голодомору у Вашингтоні та створення багатосерійного документального фільму, присвяченого цій національній трагедії.

— Заснувати Міжнародну премію імені Івана Франка, рангу нагороди Нобеля, для особистостей світової слави, що підвищили і зміцнили авторитет і значення Української Державності в історії людства, здійснили видатні відкриття в науці й культурі, мають пошану в державному і суспільному житті своїх країн.

— Встановити пам’ятники Данте в Києві, Іванові Франку — в Римі.

— Заснувати загальноєвропейську двомовну (українсько-англійську) інтернет-газету “Україна”.

— Поширити знаковий досвід Міжнародного інституту освіти, культури та зв’язків із діаспорою при Львівському університеті “Політехніка” (директор Ірина Ключковська) на діяльність університетів у Харкові та Донецьку.

— Розробити концепцію співпраці НАН України і НТШ.

5. У рамках Державної програми підтримки і співпраці із закордонним українством вирішити питання щодо:

— фінансування викладачів україністики у Римському, Міланському та Болонському університетах, у Лісабонському університеті, в Паризькому Східному Інституті;

— створення Українських наукових інститутів зразка Інституту Сервантеса (Іспанія), Інституту Гете (Німеччина), залучивши до них наукові сили української діаспори;

— фінансової підтримки діяльності НТШ у Сарселі (Франція), УВУ в Мюнхені (Німеччина) згідно з поданим кошторисом;

— розробки програми популяризації української літературної та мистецької спадщини в зарубіжних країнах з тим, щоб пам’ятні місця, пов’язані з життям і діяльністю уславлених українських учених, мислителів, письменників, художників, артистів пропагувалися в ЗМІ, діставали певну підтримку від України;

— відкриття в Афінах, Римі, Мадриді, Лісабоні кореспондентських пунктів, які вчасно мали б реагувати на антиукраїнські виступи закордонної преси, подавали б щотижневу інформацію на теле- і радіоканалах України про життя українських громад зарубіжжя;

— відновлення в повному обсязі діяльності радіостанції, яка вела б широкомасштабне мовлення мовами народів світу.

Верховну Раду України:

1. Внести зміни до чинного законодавства, які б забезпечили представникам українських громадян, що постійно проживають за кордоном, можливість бути обраними до вищого законодавчого органу України.

2. Створити окремий комітет із питань закордонного українства у Верховній Раді України.

3. Внести зміни до Пенсійного законодавства з метою врегулювання питання виплати пенсій громадянам, які виїжджають на постійне місце проживання за кордон до країн, з якими не укладено міжнародних договорів у сфері пенсійного забезпечення.

4. Забезпечити приєднання України до Конвенції про захист дітей та співробітництво з питань міждержавного усиновлення.

Громадські організації в Україні та закордонні українські громади

Громадські організації в Україні і за її межами були, є і будуть важливим чинником розвитку громадянського суспільства. V Всесвітній форум українців закликає кожного українця активно включатися в громадське життя. Понад столітній досвід життя українців поза межами Батьківщини показує, що тільки організовані громади здатні домагатися успіху навіть у неймовірно складних умовах, як це було після Першої та Другої світових воєн. Наші співвітчизники, користуючись авторитетом власних громад, здобулися на значні успіхи у країнах свого нового проживання, вони змогли не тільки забезпечити своїм громадам належний цивілізований розвиток, а й зберегти свою національно-культурну ідентичність, зберегти для Незалежної України скарби літературно-мистецького та історичного життя.

Враховуючи досвід, нагромаджений світовим українством, та нові історичні реалії, які з’явилися внаслідок постання Української держави, рекомендуємо:

— Українським громадським організаціям та організаціям, що об’єднують українців за межами Батьківщини, вжити всіх заходів щодо збереження етнічної та національно-культурної української ідентичності з метою подальшої консолідації у світовому масштабі української нації, зміцнення й розвитку Української Держави.

— Постійно дбати про залучення нового членства до своїх організацій з метою утворення авторитетних, стабільних, впливових громадських інституцій, що сприятимуть розвитку і утвердженню українців в Україні і в країнах проживання.

Новообране керівництво УВКР

1. Зміцнити співпрацю з представниками державної влади в Україні і в країнах поселення, що має забезпечити реальне здійснення українцями своїх національно-культурних прав.

2. Здійснювати громадський контроль над державними органами, які мають забезпечувати виконання Державної програми співпраці із закордонним українством.

3. Здійснювати громадський контроль над державними органами, які зобов’язані забезпечити дотримання національних і культурних прав, зокрема статусу вживання державної мови та розширення медіапростору, розвитку української культури, традицій.

4. Забезпечити координацію зусиль, спрямованих на успішне співробітництво між українськими спільнотами світу і громадськими організаціями України задля збереження і розвитку світового українства як нерозривної цілісності.

5. Скласти спільний план заходів, який відповідав би потребам України і світового українства. Особливу увагу слід приділити розвитку підприємництва закордонних українців, які хочуть налагодити співпрацю з Україною.

6. Сприяти формуванню у світової спільноти позитивного сприйняття образу сучасної України.

7. Українській частині Президії УВКР заснувати свої представництва в усіх обласних центрах та Криму.

8. Резолюції тематичних секцій V Всесвітнього форуму українців повинні бути схвалені делегатами і додані до цієї ухвали.

Прийнято делегатами V Всесвітнього форуму українців

21 серпня 2011 р. м. Київ

“І річ не у фінансових можливостях нашої держави, а в тому, що владі нічого було сказати світовому українству”.

ЛЮБОВ, НАДІЯ, РОЗЧАРУВАННЯ?..

На V Всесвітній форум українців приїхали представники із 40 держав, із чіткими політичними позиціями і широким спектром питань до влади; очікували, що почують Президента і він їх також почує. Але Віктор Янукович до Національної опери не прибув. Українська всесвітня координаційна рада, яку після Дмитра Павличка очолив Михайло Ратушний, на першому засіданні новообраної президії склала стратегічний план роботи на рік і констатувала, що без комунікації з владою повноцінної роботи із закордонним українством не буде.

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Лейтмотивом усіх попередніх Форумів була тема про ситуацію в самій Україні, а вже від неї залежить і все інше, зокрема співпраця із зарубіжним українством. А хіба влада хоче серйозного аналізу цієї ситуації? Та ще й перед представниками світової громади? Отже, проводити Форум не хотілося, не проводити було неможливо, адже це ще один удар по іміджу країни. До того ж, кожні 5 років і саме на Форумах відбуваються перевибори УВКР — Української всесвітньої координаційної ради, вищого об’єднавчого громадського органу світового українства.

Щодо масштабу зібрання, досить порівняти дві цифри: на попередньому IV Всесвітньому форумі 2006 року було 1500 делегатів і гостей. Під час цього планувалося лише 300 делегатів і 50 гостей, з яких не приїхало понад 20 делегатів, а половину гостей запросили в останній момент. Варто додати, що на попередній Форум, на його урочисте відкриття і перший пленарний день прибуло 2 тисячі запрошених із України — представники національно-демократичних партій і громадських організацій. Адже людям хотілося відчути атмосферу Форуму, поспілкуватися, особливо з гостями із закордону. І всьому цьому огрому людей знайшлося місце, адже всі попередні Форуми відбувалися в головному залі держави — Національному палаці “Україна”.

На засіданні робочої групи з підготовки Форуму в Мінкультури (а саме на нього було покладено всю підготовку зібрання) були представники кількох міністерств і відомств. І ніхто з представників влади за 8 днів до Форуму (!) не міг точно сказати, де пройде його відкриття, перший пленарний день. Зрозуміло тільки, що не в “Україні”. А де? Основна версія — Національна опера, але там раптом затіяли ремонт. Пропонували різні, часом химерні варіанти: саме від приміщення залежала кількість учасників, а це, окрім делегатів, ще й гості, представники громадськості з України і зарубіжжя, журналісти. І лише наприкінці наради нам повідомили: V Форум відкриється в Національній опері.

На питання, чому на всіх попередніх Форумах відзначення Дня Незалежності не заважало проводити акцію в Палаці “Україна”, відповіді ми не отримали.

Також запитували, чи можна делегатам Форуму теж побути на отому урочистому засіданні? На це представник одного з міністерств відповів, що для делегатів планувалося виділити близько 70 місць. Правда, потім квота почала зменшуватися до 40 місць. У головному залі країни більш як на 3 тисячі місць не знайшлося сотні-другої місць для українців зарубіжжя, так само, як і для представників національно-демократичних сил, які й виборювали нашу незалежність.

І річ не у фінансових можливостях нашої держави, а в тому, що владі нічого було сказати світовому українству. Не лише про внутрішню ситуацію в Україні, а й про численні проблеми взаємин нашої держави й українців закордоння. У попередніх числах наша газета детально писала про них. Коротко нагадаємо, що припинила функціонувати програма співпраці держави зі світовим українством, прийнята за президентства Ющенка. Припинилося навчання молоді з української діаспори в наших вишах на бюджетній основі. Численні

проблеми у правовому й соціальному захисті наших співвітчизників — трудових мігрантів.

Президент Янукович на Форум не прибув. Знов-таки, це сталося вперше за всю майже 20-літню історію Форумів. Ще одне питання, хто ж вітатиме і благословлятиме зібрання від імені Церкви? І те, що Форум благословив Патріарх Філарет, засвідчило: влада прагнула всіляко дистанціюватися від Форуму. Єдиним промовцем від керівництва держави був міністр закордонних справ Костянтин Грищенко. Він зачитав лаконічне вітання В. Януковича учасникам Форуму, а вже потім говорив як міністр. Президент зробив ефектний, на перший погляд, хід: пообіцяв поновити програму співпраці із закордонним українством; утворити державний орган по роботі з діаспорою, швидше всього — у форматі держкомітету; ухвалити закон про статус закордонних українців. Усе це — справи, безумовно, нагальні. У влади з’явилася можливість продемонструвати, що ось ми, мовляв, робимо те, що не зробила влада попередня.

Щодо “виступу Януковича—Грищенка”, то це був парад самозвіту: як усе прекрасно в нашій демократичній державі і як бурхливо ідуть реформи.

На цьому тлі холодним душем була співдоповідь президента Світового конгресу українців Евгена Чолія (Див. “СП”, ч. 34). Це був серйозний аналіз сучасної ситуації в Україні, і того, як дивиться й реагує на цю ситуацію світ.

Шкода, що не вирізнялися таким аналізом ні звіти керівництва УВКР, ні виступи на пленарному засіданні делегатів Форуму. До речі, переважали якраз виступи не представників самої України, а громад діаспори. Та й часу на це пленарне засідання було відведено лише три години, і на цьому перший робочий день було завершено.

Особливість Форуму — ще й велике представництво так званої четвертої хвилі еміграції, трудових мігрантів. Озвучена інформація, що Україна посідає перше місце в Європі з трудової міграції, — ще одне ганебне для нас явище.

Другого дня із самого ранку мали початися засідання в секціях Форуму, основні ділові обговорення. На жаль, на це зосталося якихось дві пообідні години.

А обговорювати було що. Наприклад, чи не на перший план вийшла ситуація з українською громадою Росії, найбільшою з наших діаспор. Це особлива проблема, враховуючи прив’язаність нинішньої влади до північного сусіда. І те, що коїться довкола українських громад у Росії, є тестом для української державної влади: наскільки ми справді самостійні, чи можемо захистити наших братів-українців по світах? Поки що лише на засіданні Форуму хвилиною мовчання вшанувати пам’ять кількох активістів українських громад Росії, які загадково загинули внаслідок своєї громадської діяльності.

Отож проблем для обговорення було більш ніж достатньо. Можу сказати про роботу інформаційної секції. Про інформаційну війну проти України і нашу немічну відповідь на цю агресію говорили і на пленарних засіданнях, і на секції трудової міграції. Адже мільйони нових мігрантів не просто опинилися віч-на-віч із численними проблемами, а й не мають змоги ні оприлюднити їх, ні здійснювати інформаційний обмін. Тож після пришвидшеного обговорення усіх проблем зійшлися на потребі формування світової української інформаційної мережі. Поки що це лише ідея. Прагматичніше і конкретніше підходять до цього якраз трудові мігранти. Співпраця їхня з журналістами може бути ефективною.

Зауважимо: на цьому Форумі представництво зарубіжних українських мас-медіа було мінімальним.

Не знайшов великого розголосу Форум і в Україні. Якісь сюжети в ЗМІ, якісь провокації в Інтернеті. Шкода, бо, попри все, такі зібрання світового українства проходять лише один раз на 5 років. Сховалася влада від Форуму? Що ж, це також багато про що говорить. Форуми, як і влада, змінюються, але зостається питання, чи здатні ми, наша держава згуртувати близько 70 мільйонів українців світу?

ТВОРЧА УКРАЇНА В РОСІЇ

Надія КИР’ЯН

Українці в Росії — одна з найчисленніших діаспор. За різними даними, у Росії мешкає близько 5 млн українців. Найбільше їх у Москві, Санкт-Петербурзі, у районах Курська, Воронежа, Саратова, Самари, Астрахані, Владивостока, Кубані, Дону, від Оренбурга до Тихого океану, в Закаспійській області, в Приморському краї, в Амурській області (Зелений клин).

На секції Форуму “Українці в Росії” представники різних областей обговорили умови проживання, завдання та перспективи для збереження національної ідентичності. Відзначали, що умови для розвитку українців у Росії та росіян в Україні кардинально відрізняються. Наприклад, Україна витрачає на освіту російською мовою 3 мільярди гривень, а Росія на освіту українською — 0. Саме освіта рідною мовою — це те, що найбільшою мірою може загальмувати асиміляцію українців, яка відбувається дуже швидко. За 13 років кількість українців у Росії з урахуванням міграційного потоку зменшилася на 33 %. Природні асиміляційні процеси не могли бути такими інтенсивними.

При цьому в різних регіонах Російської Федерації умови для розвитку українців трохи відрізняються. У Башкортостані, наприклад, є повна законодавча база про мови народів Башкортостану, закони виконуються. Там 55 тисяч українців, є 7 недільних шкіл із вивченням української мови. Про загальноосвітні школи з вивченням української в Росії взагалі не йдеться, а недільні створюють коштом українців.

Доповідачі зазначали, що для системної освітянської роботи потрібна допомога Української держави, необхідно створити міждержавні українсько-російські комісії. Самі громади не в змозі розробити державні стандарти освіти, підручники, навчальні плани тощо. Суть освітньої проблеми — в законодавчій базі. Нинішні недільні школи, які подекуди існують, — аматорство.

Однак, незважаючи на несприятливі обставини, українці в Росії усвідомлюють важливість збереження причетності до свого роду, відчувають велику відповідальність, бо кожен за кордоном є не просто громадянином, а представником своєї нації. Хочуть жити так, щоб викликати повагу до свого народу. Дехто з них уперше за кордоном усвідомив, відчув себе українцем. Наприклад, Наталія Романенко, голова Хабаровського земляцтва “Криниця”, розповіла, що 17 років тому не розмовляла українською мовою. Зараз не тільки прекрасно говорить, а й бере активну участь в організації Далекосхідного фестивалю українців, який нині Міністерство культури вперше включило в бюджет, створює дитячі колективи, конкурси читців тощо. Євген Савенко, голова Нижнєкамської міської НКА “Українське товариство “Вербиченька” (Татарстан) розшукує унікальні документи про українців і передає в Україну. Працює над створенням єдиного реєстру даних про всі місця в Росії, пов’язані з українцями.

У Росії є значна кількість центрів українознавства. Вони займаються вивченням української історії. Промовці висловили побажання створити міжрегіональну організацію науковців-україністів у Росії для вивчення історії українського населення саме в Росії. Для цього проводити експедиційну краєзнавчу роботу, дійти до кожного села, видавати наукові розвідки цієї тематики, започаткувати журнал “Російська україністика”, видати книжку “Українці в історії Росії”.

Як і скрізь, особливо важлива робота з молоддю, бо молоді люди найбільше піддаються асиміляції. Великим досягненням вважають, що цього року молодь зуміла зорганізуватися, заручитися підтримкою влади й успішно провела у Москві перший Всеросійський форум української молоді. Програма складалася з пізнавальної, освітньої та розважальної частин. Цей захід викликав велике зацікавлення.

Доповідачі зазначили, що дуже важливо підтримувати хоча б ті українські ЗМІ, які є в Росії: газету “Українці в Росії”, періодику в регіонах.

Досить активно й успішно пропагується українська пісня, створено багато творчих колективів, які підтримує місцева влада. Голова Тверського регіонального об’єднання українців “Світанок” Наталя Томашевська розповіла, що на концерти їхнього колективу приходять тисячі людей. Вони проводять фестивалі, Шевченківські читання тощо. Частково кошти на ці заходи виділяє обласна адміністрація, а також вони виграють гранти. Голова Центру української культури “Джерело” з Томська Мирослава Філіппова повідомила, що в них успішно діють ансамбль “Джерело”, молодіжний ансамбль бандуристів “Джерельце”, танцювальний ансамбль “Калиновий цвіт”. З Україною в серці живуть на Зеленому Клині тисячі наших земляків. Майже у кожному селі в цій місцевості є хоч невеличкий співочий колектив. А нині минає 20 років, як у Владивостоці утворилася українська громада, до ювілею у місті Фокіно Приморського краю відбудеться Другий Далекосхідний Сорочинський ярмарок і П’ятий Приморський крайовий фестиваль української культури “Солов’їна пісня”.

Культура, освіта, просвіта, духовність — основи виживання народу. Українці це розуміють і діють.

ДЕШЕВИЙ ЕКСПОРТНИЙ ТОВАР?

Павло САДОХА,
Португалія

Майже кожен із виступів на V Всесвітньому форумі українців, особливо представників четвертої хвилі, крик зболених душ, яких турбують не лише їхні власні проблеми як представників трудової еміграції, а й те, що відбувається на їхній Батьківщині. Внесок української діаспори в економіку, культуру й політичну підтримку держави заслуговує найвищої оцінки. Але, на жаль, від держави вона майже нічого не має. Про це — виступ одного із мільйонів наших співвітчизників.

За даними різних джерел, численність українських громадян, що нині перебувають за межами України задля покращення матеріального становища або, нерідко, і виживання, коливається в межах від 4 до 7 млн осіб, з яких понад 1,5 млн перебувають у країнах Європейського Союзу.

Глобальний процес трудової міграції не є виключно феноменом України, хоча за кількістю трудових мігрантів Україна посідає серед європейських країн провідне місце.

Нам, так званим “трудовим мігрантам”, що називають своєю Батьківщиною Україну, а себе українцями, хотілося б з’ясувати: чи для Уряду та Парламенту України ми є експортним товаром, на виробництво якого хоча й витрачалися кошти (освіта, медичне обслуговування), але на який вже можна не виділяти кошти на “обслуговування”, через нератифікацію соціальних угод з країнами реципієнтами, неврахування інтересів трудових мігрантів у податковому, пенсійному, митному та виборчому законодавствах?

Експортний товар, який за минулий рік тільки системами грошових переказів перевів у економіку України близько 6 млрд доларів, а за різними оцінками експертів Світового банку та НБУ щорічні суми реальних грошових вливань в економіку країни з боку емігрантів можуть становити понад 25 млрд доларів, що майже вдвічі перевищує очікувану суму допомоги від МВФ, яку не тільки потрібно віддавати, а й виконати непопулярні законодавчі зміни до бюджету країни.

Але головне питання — чи ці інвестиції допомагають розбудовувати Незалежну Україну, змінюючи соціальну інфраструктуру та створюючи робочі місця, від чого загалом залежить і доля трудових мігрантів та їхнього повернення на Батьківщину? Чи жертовна робота українських жінок в Італії, Греції та інших країнах, розлучених зі своїми дітьми для оплати їхнього навчання. Своєю працею ми не тільки часто замінюємо соціальні інституції в Україні, фактично оплачуючи пенсії своїм рідним, а й здебільшого за власні кошти популяризуємо українську культуру у світі, утверджуючи позитивний імідж українця-мігранта, якого на Батьківщині часто принизливо таврують словом “заробітчанин”. Ми відкриваємо Європі Україну, про яку донедавна понад 90 відсотків мешканців ЄС взагалі навіть і не чули; знали тільки, що існує “Рашн, Руссо”, тобто все те, що утверджувалося і формувалося як історичний і політичний світогляд у Москві.

За десять років української трудової міграції в Португалії українці від безмовних нелегалів, переслідуваних своїми ж кримінальними бригадами, стали (за визначенням Вищого Комісара у справах міжкультурного діалогу при Кабінеті Міністрів Португалії) зразком інтеграції у всі сфери економічного і культурного життя Португалії з низьким рівнем кримінальних випадків і соціального навантаження. Через наше об’єднання у Світовому і Європейському конгресах українців з іншими громадськими організаціями європейських країн знаємо, що так само українці зарекомендували себе і в інших країнах Європи.

Але, живучи у демократичних країнах, ми переконуємося, що імідж нації залежить не тільки від працелюбності її представників, а й від правової стабільності, передбачуваності, прагнення до демократії та соціальної справедливості уряду країни, звідки вони родом.

А як можна пропонувати португальцям інвестувати в Україну свій капітал, якщо укладена попереднім урядом України в липні 2009 року соціальна угода між Україною і Португалією, яка за короткий час була ратифікована Португальським парламентом, загубилась у тенетах теперішнього українського уряду, і без якої вже багато непрацездатних українських громадян опинилися за межею виживання. Така ситуація і в інших країнах.

Навчіть, як заохотити португальського туриста відвідати Україну, якщо перетнути Західну Європу до Батьківщини для українського мігранта є менш проблемним, ніж бути відразу приниженим на кордоні рідної держави? Як нам не просити громадянства країни, де ми проживаємо, якщо консульство просто може припинити видавати своїм громадянам закордонні паспорти й видавати їх тільки тим громадянам, які працюють за контрактом (Постанова КМ №559 від 07.07.2010 р). Решта категорій, які:

Фото Олеся Дмитренка

— офіційно займаються індивідуальною трудовою діяльністю;

— перебувають на обліку в центрах зайнятості й отримують субсидії з безробіття;

— є засновниками малого бізнесу;

— їм необхідно їхати в Україну обмінювати паспорт.

Або без пояснень збільшити розмір оплати консульських послуг, не покращуючи при цьому умов роботи консульських працівників, які нерідко змушені працювати в позаробочий час через великий обсяг роботи? Як пояснювати португальцям, які цікавляться нашою історією, що Україна — незалежна держава, якщо після багаторічної ініціативи української громади з виконання Закону України про Голодомор 1932—1933 років як Геноциду проти українського народу, 5 міст Португалії визнали це формулювання на законодавчому рівні, а до річниці Голодомору МЗС України поширило звернення, яке швидше можна сприйняти як дружнє привітання до російського колеги, ніж біль за жертвами свого народу?

А як нам пояснити світовому товариству, та й самим собі, чому на офіційному сайті Посольства України в Португалії з’явився перелік громадських організацій — вихідців із країн СНД у Португалії, в яких українці становлять переважну більшість, керівники яких є активними членами координаційної ради російських співвітчизників і значаться на сайті Фонду “Русскій мір”. Типовими заходами, що проводять ці організації, є, наприклад, “Дни славянской письменности и культуры”.

Яку Україну ми з такими організаціями маємо пропагувати світові? З ностальгією за радянським режимом? Чи новим, “славянскім”, де для української мови знову виділено місце у списку — діалекти? Хочу окремо сказати, що нас, українців, які за викликом долі опинилися за межами України, дуже хвилює і засмучує розгул україноненависницької (українофобської) політики, що часто виходить із парламентських засідань, із керівних кабінетів деяких обласних адміністрацій і мерій обласних міст. Що нам відповідати на листи і дзвінки від наших співвітчизників з України, які масово почали до нас звертатися за останній рік? Наприклад: “Шановні друзі! Допоможіть, будь ласка, виїхати у Португалію. Терпіти вже не можна. Особливо на сході України. Тут, як ви знаєте, винищують усе українське та те, що ми називаємо європейським. З повагою, Олексій. Харків”.

Якої мови й культури прагне український уряд, якщо на 70 відсотків українське телебачення, яке можуть дивитися емігранти, є російськомовним, а газети, що видають у Португалії, не тільки враховують суто російськомовну аудиторію, а й промосковські за змістом? Без комплексної державної допомоги не під силу самостійно забезпечити інформаційний простір, що дуже важливо для стримання швидкої асиміляції українських мігрантів. Та й взагалі ми порушуємо питання: чи українська влада зацікавлена в підтримці національної свідомості українців, що є невід’ємною і натуральною складовою самоідентифікації кожного мешканця країн Євросоюзу?

Ми бачимо ініціативу і дякуємо окремим інституціям, фондам, обласним і міським радам в Україні за небайдужість до наших проблем. За їхню підтримку, за прагнення не втрачати зв’язки і допомогу в забезпеченні підручниками для українських суботніх шкіл. За допомогу в проведенні заходів як, наприклад, “Дні українського кіно в Лісабоні” або концертів до Дня Незалежності України.

Та й загальна державна політика України після демократичних змін 2004 року була відчутно спрямована на підтримку зв’язків із закордонними українцями, на заохочення українських громадян повертатися додому. І справді, в цей період багато із нас почали повертатися в Україну для інвестування зароблених грошей і життя на Батьківщині.

Також відчутними були для української громади в європейських країнах євроінтеграційні прагнення України. В зв’язку з цим і змінювалося ставлення до українських мігрантів.

Тому ще раз хочемо звернутися до теперішніх керівників нашої держави з питанням — ким є українські трудові мігранти для українського уряду: товаром, зрадниками чи тими, хто допомагає розбудовувати Українську державу?

ЧОТИРИ ЗАГРОЗИ ДЛЯ ДЕРЖАВИ

Іван ЗАЄЦЬ,
перший заступник голови Української народної партії, народний депутат України

Виступ на V Всесвітньому форумі українців

Пропоную світовому українству в наступні 5 років зосередити головну увагу на тому, що відбувається саме в Україні. І в зв’язку з цим хочу звернути увагу на кілька основних загроз для нашої держави та нації, що реально існують.

Перша загроза — зміна конституційного ладу в державі шляхом прийняття нової Конституції України. Якщо говорити сьогодні про нашу Конституцію, то немає жодної потреби у прийнятті нової, треба просто дотримуватися належного балансу всіх гілок влади.

Чому виникла ця ідея нової Конституції? Щоб розбалансувати державу. Наша держава засновувалася в річищі європейської демократичної традиції як держава української нації, держава, яка поклала в основу свого устрою традиції і звичаї нашої нації. Нам же сьогодні пропонуватимуть у новій Конституції державу не національного типу, а так звану мультикультурну. А насправді оця Конституція буде наповнена традицією, політичними й культурними російськими звичаями. Змінюватиметься 10-та стаття Конституції, щоб не було єдиної державної мови, 20-та стаття про нашу державну символіку та багато інших статей. Тому перша пропозиція: ви повинні відкинути ідею нової Конституції і розуміти, що за цим є ще й інша загроза. Вони хочуть прийняти цю Конституцію референдумом і перекреслити референдум 1 грудня 1991 року.

Щоб детальніше дізнатися про це, візьміть газету “Слово Просвіти”, там нещодавно надруковано мою статтю про цю загрозу державності.

Друге — загроза, пов’язана з введенням ринку на землі сільськогосподарського призначення. Мета — не гармонізувати ці відносини, а вихопити землю з-під ніг і з-під рук українців і цим обтяти систему живлення української нації. Ми — землеробська нація, навік приросли до землі, і це джерело нашої традиції, звичаю. Заявляю авторитетно: ті механізми, які запропоновані у проекті закону про ринок землі, що подає сьогодні Кабінет Міністрів, спрямовані на досягнення лише двох цілей. Перша — забезпечити законодавчу базу під латифундії, знищити фермерство, те, що притаманне Європі, притаманне українцям. Друга мета — перетворити ці сільськогосподарські землі на об’єкт спекуляції. Тому ми так само маємо однозначно визначитися: ці механізми не спрямовані на те, щоб земля опинилася в руках українців, щоб ми забезпечили розвиток села, була ефективна система господарювання — фермерство.

Третя загроза зовнішня. У глобалізаційному світі дуже багато загроз для світового українства. Тут неодноразово говорили про проблему асиміляції. А що ми можемо протиставити всьому цьому? На мій погляд, є одна відповідь на таку загрозу — інформаційна. Ми вимагатимемо від влади насамперед створення глобальної світової української інформаційної системи. Мережі, яка б забезпечила потужні інформаційні потоки. Види можуть бути різноманітними: телебачення, радіо, газети, Інтернет.

І четверта загроза: проти України сьогодні розгорнулася інформаційна, мовно-культурна, церковна, історіографічна війна. І веде її влада північної держави — Росії. Якщо ми не змусимо нашу владу шукати адекватні відповіді саме на ці загрози, то вона перетвориться, та частково вже й перетворилася, на інструмент російської політики щодо України. А мета у Росії завжди одна — знищити Українську державу.

Тому я хотів би, щоб ви усвідомили ці глобальні загрози і вже у системі своїх пропозицій якраз формували справжню ідеологію нашого позитивного руху, захисту українства як світового явища.

“Ми повинні будувати національну державу на національних цінностях і пріоритетах”.

НАРІЖНИЙ КАМІНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Гуманітарна секція V Всесвітнього форуму, що відбувалася в Українському домі, зібрала чи не найбільше учасників. Відкриваючи роботу зібрання, народний депутат України, член президії УВКР, голова ВУТ “Просвіта” Павло Мовчан відзначив, що проблеми, які розглядатимуться, стосуються не лише мови й культури, а й української історії, церкви, кіно, здоров’я нації й екології, преси й телебачення, книговидавничої й музейно-архівної справи і всього того, що формує духовну ауру нації.

На тлі 20-річчя нашої Незалежності сьогодні стає очевидним, що головні проблеми незалежної України лежать у площині формування особистості, її духовності. Свого часу ще Григорій Сковорода навчав, що треба насамперед виховувати людину.

Список промовців готувався заздалегідь, за кілька місяців. Але тих, хто прагнув донести своє слово, висловити свою думку, думку від імені громади чи організації з тої чи тої проблеми, було дуже багато. Тому передати на газетній шпальті весь спектр висловленого неможливо. Але з найголовнішим читачі мають змогу ознайомитись і долучитися до співучасті в роботі української спільноти.

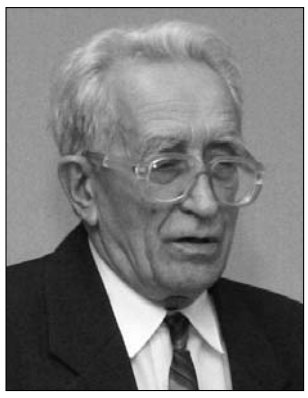

Іван Ющук, *голова Київського міського об’єднання “Просвіта”,* основні проблеми сьогодення бачить у нашому колоніальному минулому: “Понад 300 років (!) Україна була колонією з колоніальним керівництвом. З 1991 р. і донині воно залишається при владі, методично втілюючи мету Москви — прищепити українцям комплекс національної неповноцінності, відкинути нас на задвірки історії. І все це нам треба враховувати у роботі”.

Промовець проаналізував юридично-правові порушення влади щодо українства. Це насамперед ігнорування ст. 10 і 11 чинної Конституції України й офіційне тлумачення ст. 10 Конституційним Судом України. Крім цього фальсифікується суть Хартії регіональних мов і мов національних меншин від перекладу її назви і до її призначення — *захист місцевих або малопоширених мов*. Такою насправді є назва цієї Хартії. Отож вона не має стосунку до російської як мови колишніх колонізаторів і колоністів, насильно накинутої Україні. І. Ющук нагадав про масове відновлення шкіл із російською мовою викладання непропорційно до кількості осіб російської нацменшини. І натомість закривають українськомовні школи. Не краща ситуація й у вишах, де викладають переважно російською. Ігнорування державної мови ми бачимо в кіно-, теле- і радіоефірі. Таким чином і Декларація про державний суверенітет України, яку ухвалено 1990 р., досі не виконується.

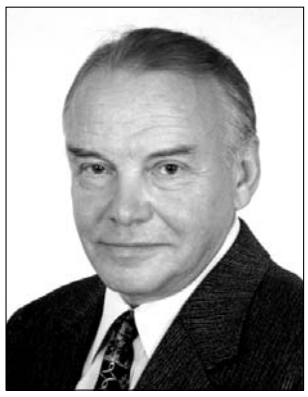

Олександр Пономарів, *доктор філологічних наук, заступник голови ВУТ “Просвіта”,* виголосив доповідь на тему “Українська мова в лещатах русского міра”. Він одразу охарактеризував владу, яка ось уже другий рік керує Україною, як антиукраїнську. “Це вона відразу показала, як тільки чинний президент прийшов на Печерські пагорби. Перші промови, з якими він та найближчі люди з його оточення звернулися до українського народу, були російські. Навіть Ганна Герман говорила ламаною російською мовою. Жоден із українських патріархів не благословляв пана Януковича на президентство. Його поблагословив вельми сумнівної святості московський верховний піп, який тепер часто під різними приводами та без приводів приїздить в Україну, аби безборонно творити тут “русскій мір”. Якщо раніше українські церкви різних конфесій почали доходити порозуміння на шляху об’єднання в єдину помісну церкву, то Кирило Ґундяєв досить швидко поставив на місце главу так званої Української Православної Церкви Московського Патріархату Володимира, який тепер майже ніколи не звертається до парафіян українською мовою...

Якщо раніше по-антиукраїнському налаштовані (а в Партії регіонів таких переважна більшість) депутати Верховної Ради та інших рад ділили Україну лише на словах, то тепер президентські кадри всіх рівнів перейшли до діла. Не хотілося б ще раз згадувати про міністра освіти й науки, бо проти нього хто тільки не виступав, але його антиукраїнська діяльність переходить усі межі й не припиняється. Навіть у Радянській Україні посаду міністра освіти й науки не обіймав україноненависник. Обмежусь характеристикою, яку дав йому відомий політик і громадський діяч, шеф-редактор польської “Газети виборчої” Адам Міхнік: “Узяти, приміром, книгу міністра освіти Табачника, яку я купив у Москві. Що можна подумати про Україну як державу, коли чинний міністр може дозволити собі таку книгу, яка палає ненавистю до власної країни? Якби її автором був поляк, можна припустити, що він сказився від ненависті до українського народу”.

Та хіба тільки Табачник? Міністри, депутати, урядовці різних рівнів януковичівського набору нехтують українською мовою у своїх офіційних і неофіційних виступах. Якщо раніше, наприклад, на першому каналі національного радіо всі без винятку інтерв’ю були українською мовою, то тепер багато хто з гостей студії намагається будь-що перейти на російську мову, точніше, на її український територіальний варіант. Про телебачення вже й говорити не варто... Наші керманичі на сході та півдні все роблять для того, щоб українці забули, якої вони нації і вважали себе росіянами. А керманичів цих призначив президент. Тож і претензії насамперед до нього.

Найбільше шкодять відродженню української мови твердження про те, що Україна є начебто полікультурною, багатонаціональною державою, з якою, мов із писаною торбою, носяться місцеві діячі різних рівнів. Ці твердження суперечать статті 2 Конституції України, за якою Україна є унітарною державою, і сучасним етнодемографічним реаліям. Адже майже 80 відсотків населення України становлять етнічні українці, які компактно розселені на всій своїй території. Через різні причини одні наші земляки зденаціоналізовані більше, інші менше. Але всі українці прагнуть повернутися до своєї рідної української мови.

Якщо Україна хоче належати до кола цивілізованих держав, то вона, забезпечуючи мовні права всіх своїх громадян, повинна дбати насамперед про утвердження й престиж єдиної державної української мови. Президент мусить нарешті усвідомити, що відродити українську мову на її споконвічній землі можна лише тоді, коли урядовцями й міністрами будуть високоосвічені кваліфіковані інтелектуали-патріоти, а українофобам та холуям колишньої метрополії взагалі не місце в українському політикумі”.

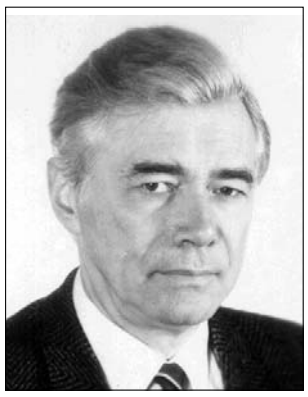

Любомир Пиріг, *доктор медичних наук,* нагадав, що за визначенням ВООЗ, “Здоров’я — це стан фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад”. За 20 років нас стало менше на 6 млн. Прогноз на 2030 рік — 39 млн. Це, звичайно, залежатиме не лише від економіки, духовного стану, а й від стану системи охорони здоров’я. Спікер Верховної Ради в “Голосі України” за квітень 2011 р. сказав: “Україна нагадує людину, з якої вийняли душу і мізки”. А те, що медичний працівник отримує за свою працю менше, ніж двірник чи вантажник, напевно знають усі. Може, тому нинішній Президент України в своєму Посланні Верховній Раді мусив зізнатися, що “сучасний стан охорони здоров’я в Україні характеризується як кризовий”.

Нам треба пам’ятати, що медики мають найтісніші контакти з пацієнтами, як і вчителі. Тому важливе значення має, якою мовою вони спілкуються з людьми. ВУЛТ 1992 р. провело анкетування лікарів і науковців із приводу мови. З’ясувалося, що на сході України лікарі-практики негативно висловилися щодо дерусифікації медицини (37 %), науковці (36 %). На заході, що неможлива дерусифікація, — медики (0,2 %), науковці (4,7 %)”. Аналізуючи мову періодики (200 медичних журналів), конференцій, симпозіумів, професор відзначив певні зрушення на краще. Активізації роботи потребує й Світова федерація медичних товариств, у якій беруть участь представники українства з Болгарії, Канади, Росії, США та інших країн. На жаль, нема їх з Австралії, Чехії. Варто попрацювати, щоб у товариствах цих країн були створені відповідні секції.

Микола Біляшівський, *пам’яткоохоронець:* “Популяризація знань з історії творить нашу повсякденну свідомість, а згодом визначає і правильний цивілізаційний вибір на майбутнє цілого народу. А без належної праці архівів, бібліотек і музеїв правильного вибору не буде! Досі засекречено багато історичних архівних документів. У наш час знищено цілі музейні експозиції, як-от: постійна експозиція Музею історії міста Києва, унікальна в масштабах держави експозиція українського одягу в Переяславі, історичний інтер’єр Музею Тараса Шевченка в Каневі, створеного В. Кричевським та П. Костирком. Спалено експонати у музеях народної архітектури у Києві й Переяславі. Волають до нашого сумління грабунок (!) Центрального історичного архіву України у Львові та загибель 100 000 (!!!) історичних документів (чи не всієї писаної історії Поділля) у пожежі архіву в Кам’янці-Подільському, які стались за часів незалежності. У столиці за 20 років державної незалежності не збудовано жодної музейної споруди. Досі не має свого дому в Києві дитя Декларації про державний суверенітет України — Музей культурної спадщини Чорнобильської зони, зібраний самовідданим колективом працівників МНС України на чолі з Р. А. Омеляшком. Нині його вивозять на хутір Редьки у приміщення посеред лісу. Сьогодні всі національні музеї столиці мають проблеми: чи то з землею, чи то з приміщеннями. А якщо громадяни не мають належного доступу до скарбів культури, то про яке осмислення історії ми говоримо?”

Кирило Стеценко, *професор КНУК,* звернувся до стратегічних засад інформаційної політики в Україні.

Узагалі-то стратегія — мистецтво управління цілями, що з військової справи перейшло в політику. “Яка наша мета як нації, який сенс, заради чого ми існуємо?” — запитуємо себе. Двадцять років тому Україна вкотре здобула омріяну незалежність. Сотні років тому люди знали, що то — наша мрія. Але проблеми почалися наступного дня, коли наша держава стала незалежною. Ми думали, що здобудемо незалежність, і питання “для чого?” саме собою вирішиться. Але нинішній світ дуже динамічний, жорстокий, конкурентний.

Кожен народ мусить збагнути причину свого існування. В основі його лежить місія. У кожного вона своя у цьому світі. Іншими словами: національна ідея виражається через місію. І культура відповідає за усвідомлення цієї місії. Власне кажучи, стратегія — це пошук сенсу існування української нації і створення механізмів, які б дозволяли її здійснювати. Це глобальна, хоча й амбітна мета. Якщо вона не буде амбітною, не буде енергії, щоб витримувати конкуренцію інших націй, народів і змін, які відбуваються у світі.

Однак наш політикум, держуправлінці таких запитань собі не ставлять. Янукович на гуманітарній Раді звернувся до нашої інтелігенції з твердженням, мовляв, гуманітарної стратегії у нас ніколи не було. У чомусь можна згодитися, бо справжня гуманітарна стратегія розходиться з тим, що ми спостерігаємо в політиці уряду Януковича у цій сфері. Україна слухняно, під диктовку, виконує російські стратегічні плани. За Кучми було те саме. Це результат неукраїнських сил при владі.

Нині перед нашими інтелектуально-духовними лідерами стоїть три завдання: вироблення нової стратегії завтрашнього дня; проблема справжньої (не псевдо!) еліти, економічна залежність якої не дозволяє нації рухатися вперед; виховати національно-патріотичну, професійну управлінську еліту. Бо люди, які нами правлять, не є спадкоємцями української ідеї.

Василь Клічак, *директор Видавничого центру “Просвіта”* вдався до порівняння: якщо 30 років тому в Києві було 100 книгарень, то тепер — 10—15. Однак плакатись не варто. Про становище нашої книговидавничої справи Іван Дзюба в “Нагнітанні мороку” написав досить промовисто. У нас збільшилася кількість назв книг, що виходять, але катастрофічно зменшилися наклади. Є чимало цікавих. Наприклад, стали бестсе-

лерами книги Ліни Костенко й Василя Шкляра, які привернули увагу навіть іноземних читачів. Українська книга отримує високі рейтинги. Читач відчув, що *українська література є, і це добра література*. Вона набуває інших рис. Шкода лише, що державна закупівля в бібліотеки як така в державі шкутильгає. Напевно, варто згадати про ті методи роботи, які властиві були в ХХ ст. “Просвіті” в Галичині.

Микола Жулинський, *академік НАН України, директор Інституту літератури,* нагадав про парламентські слухання 2010 року “Стратегія гуманітарної політики України”. Їхнім ініціатором був Павло Мовчан. Тому він запропонував резолюцію, ухвалену тоді на слуханнях, поставити в основу роботи секції. Бо за цей час нічого не змінилося, висловлені тоді пропозиції не почули ні Президент, ні Уряд України.

Академік зазначив, що був причетним до гуманітарної політики ще з 1992 року. “І коли нещодавно Президент України Янукович заявив, ніби нам потрібна нова концепція гуманітарного розвитку, то скажу: її розробляли ще 1993 року. І жоден уряд, жоден президент не схвалив жодного проекту концепції гуманітарного розвитку. Тому наша мета сьогодні — максимально добиватися того, щоб Концепцію було схвалено. Її розробила НАН України і знову передала Президентові Віктору Януковичу, в Уряд. Поки що жодної реакції. Можуть бути пропозиції, можуть бути різні думки, але Концепція є, і вона вкрай нам потрібна, але *ця влада її не хоче*. Вона переслідує мету, про яку говорив народний депутат І. Заєць, — про так званий новий проект Конституції України”.

Мультикультурна різноманітність, яка нав’язується Україні, на Заході, зокрема в Німеччині, Франції, Британії тощо, змушує задуматись і говорити про національну державу. Ми повинні будувати національну державу на національних цінностях і пріоритетах. І тому питання мови, освіти, історичної пам’яті і, головне, національної ідентичності мусить бути головним, визначальним у політиці кожного президента й кожного уряду. Сьогодні цього немає.

Нині йде активне розмивання культурно-інформаційного простору. Сьогодні вживлюється в свідомість наших громадян російськомовна національна ідентичність, і проводиться вона цілеспрямовано. Це політика “русского міра”, вона має далекоглядні плани — поширити російську ідентичність на території, які належали до Радянського Союзу. І Україна, можливо, найбільше загрожена з усіх колишніх республік. Наш інформаційний простір фактично окупований, не кажучи вже про освітній простір. “Не думайте, — щиро зізнався Жулинський, — що нинішній міністр освіти — випадкова постать. Це цілком продумана цілеспрямована політика, яку провадить Москва і на яку зголосилося наше керівництво. Він не випадково став віце-прем’єр-міністром. У розмові з тодішнім президентом Леонідом Кучмою я запитав: як ви могли цю людину рекомендувати на таку посаду? Він відповів: я не хочу сваритися з Росією!”

Євстратій (Зоря), *владика Української Православної Церкви КП,* передавши благословення Патріарха Філарета, відзначив, що ми ніби приречені ходити по колу, щоразу, з року в рік, від зібрання до зібрання. Ми обговорюємо одні й ті самі питання, порушуємо одні й ті самі проблеми. “Здається, — зробив висновок він, — що ми розуміємо проблеми, вміємо про них говорити. Але коли доходить справа до роботи, то виникають великі проблеми. І я думаю, що якраз приклад Української Церкви, Церкви Київського Патріархату, це один із прикладів відповіді на виклики, які ставить нам сучасність. Бо наша Церква починала навіть не з нуля, а з мінуса. Розпочинала 1992 року в умовах розпорошеності, розпаду, внутрішніх сварок, зовнішньої постійної атаки.

Наполеглива праця у центрі предстоятеля Філарета, і на місцях єпископів, духовенства за несприятливих умов, байдужості державної влади і тиску ззовні все одно дала очікувані результати”.

Тому помісна Українська Церква — це приклад того, як активною, наполегливою, чесною роботою можна давати відповідь на виклики. “І тому, — закінчив він, — треба позитивніше, світліше дивитися в майбутнє, не плакатися над Україною, над тяжкою долею, а працювати. Працюймо, шукаймо позитивних, гарних прикладів. Є майбутнє в української держави, української нації і нашого гуманітарного розвитку. І з Божою допомогою переможемо всі виклики!”

Володимир Скляр, *кандидат історичних наук (м. Харків),* зупинився на статистиці етномовної структури населення. Бо спекуляції “друзів” на них не мають нічого спільного з картиною, що показують переписи населення. Він спинився на двох міфах, які втовкли в голови мільйонам українців. Міф перший: про 130 етносів та поліетнічну Україну. Другий міф: про традиційну двомовність і позитивне значення двомовності для українців.

“Україна з погляду європейської держави не поліетнічна, а навпаки, моноетнічна. Чому так? В Україні 77,8 % населення — українці. Це по-перше. По-друге, важливий показник — територіальна присутність. Із 490 районів України в 468-ми українці становлять абсолютну більшість населення. Тобто територіально ми домінуємо в 95 %. Етнічні меншини, які опинилися на нашій території, більшість із них є мігрантами у першому поколінні, або їхніми нащадками, що опинилися на теренах України в результаті якраз перебування у складі СРСР.

В Україні наприкінці XIX століття було три великі меншини: поляки, євреї і росіяни. Зараз в Україні лише одна етнічна меншина — росіяни. Якщо 1926 року їх було 3 мільйони в Україні, то в 1989 р. — 11,7 млн. На терени України спеціально завозили росіян, а за межі України виселяли українців. Де найбільше українців, показав перепис 1989 р. — там, де Макар телят не пас: Мурманська, Магаданська області, Комі АССР, Ханти-Мансійський округ. Це свідчення того, що відбувалася не зміна, а заміна українського населення на неукраїнське.

До речі, в XVII ст. росіян в Україні фактично не було. Богдан Хмельницький вів переговори з московськими послами через товмача, бо російська мова українцям була малозрозуміла. У XVIII ст. їх було всього 40 тис., переважно чиновники, військові. На початку XIX ст. — 300 тис., а в кінці XIX — 2 млн. Так відбувалося просто *заселення росіян*. Крім того, виселених українців у другому поколінні, хоч би де вони опинилися — у Казахстані, Білорусі чи в Росії записують уже росіянами. Але росіяни в Україні не те що не зазнавали природно-етнічної асиміляції як національна меншина, а навіть не інтегрувалися.

Ще один парадокс: етнічна меншина завжди двомовна й інтегрується до більшості етнічної. Такот, серед росіян за переписом 2001 року 41 % — емігранти в першому поколінні, які ніколи не вчили ні української мови, ні української історії. А коли подивитися географічно, то в 19 областях серед росіян переважають мігранти в першому поколінні, для яких Україна чужа і навіки залишиться чужою.

Тепер щодо 130 етносів. Сюди входять 68 представників вихідців із Російської Федерації, зокрема так звані реліктові етноси. Ну хто такі юкагіри, чуванці або етнографічні групи євреїв, яких менше десятка осіб. Більше сотні, 114 етносів, із них становлять 0,37 % населення України. Навіть у Криму, у двох районах українці становлять більшість.

Щодо двомовності. Двомовність — ознака етнічної меншини. Українець у Польщі знає крім рідної польську, в Росії — російську, в Італії — італійську. А росіяни в Україні? Це називається відрижкою імперської величі. Але похмілля рано чи пізно мусить настати!”

Дмитро Степовик, *професор, богослов,* був чи не найоптимістичнішим. Зокрема він сказав: “Час і історія надали нам можливість показати себе борцями. І коли ми сьогодні ллємо сльози, що вибороли не те, на що чекали, то ми орієнтуємо себе на поразку. Насправді час, який випав на нашу долю — і сивочолих, і молодих, це щасливий час боротьби. Якщо хто із вас читав твори українських письменників і богословів XVI—XVII ст., то дуже часто зустрічав там слово “оспалий”, тобто той, хто щойно прокинувся од сну. Тогочасне населення справді було таким. І це одна з причин, чому ми не вибороли своєї державності, коли на те нам був даний шанс, зокрема в XVII ст.

Для переходу суспільства від рабовласницького ладу Римської імперії до феодалізму знадобилося три з половиною століття. І тільки у VI—VII ст. сформувалася система, що явила світові найкультурніший світ! Перехід до ринкової, капіталістичної системи зайняв понад століття. І коли ми від свого колоніального минулого хочемо за 20 років доскочити до неба, то англійське прислів’я щодо цього радить: “Якщо не можеш до щастя піднятися на ліфті, піднімайся сходами”. Отже, історія дала нам можливість досягнути свого апогею, піднімаючись сходами.

Гарантією нашого майбутнього є не стільки президенти, як сам Господь Бог. Мусимо бути впевненими у цьому. Наші дві Церкви державницькі, Київського Патріархату і греко-католицька, зробили багато для розвитку української мови. 99 % нашої ідентичності становить знання рідної мови. Хоч би ким ми були, але якщо любимо, розвиваємо, плекаємо її, ми налаштовані на перемогу. За 20 років незалежності України двічі перекладено Біблію українською мовою, причому великими накладами. УБТ за роки незалежності видало 8 млн книг українською мовою. УПЦ КП видала, під колосальним тиском, 2 млн книг! Друзі, скажіть: коли це ще православ’я говорило до українського народу його рідною мовою?

Наш уряд то є церква і не дивуймося, що робиться на Печерських пагорбах. Ми не відділені від Росії як Бразилія від Португалії, своєї матірної метрополії. Ворог, лютий ворог у нас — сусід, і він завжди залишиться ворогом і завжди оскалюватиме зуби на нас. Ми повинні працювати в екстремальних умовах боротьби. А перемагає той, хто бореться. Не будьмо оспалими, і тоді ми скажемо словами Тараса Шевченка: “Вона знову оживає, і сміється знову”!

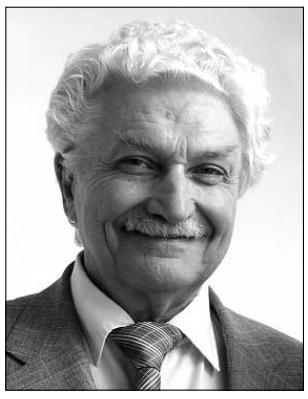

Петро Кононенко, *директор Інституту українознавства,* не випадково навів сумну статистику: “67 відсотків випускників шкіл хотіли б працювати за кордоном. Понад 60 — не мають ідеалів. Усе це на тлі не кращих змін в освіті. Про її очільника, Табачника, вже скільки говорено-переговорено, що він не може бути міністром. Але його руйнівні експерименти над школярами, студентами й викладачами тривають.

На словах (для піару) все ніби чудово: проект вищої школи ухвалили. Треба його розвивати. Бо насамперед завдяки вихованню, освіті формуються ідеали розвитку суспільства, розвитку держави, нації. Але освітянські чиновники забули(?!), що все те треба розвивати ще в сім’ї, дитсадках, школах — це фундамент. Тому потрібна не лише концепція національного виховання, а й удосконалення навчального процесу. Треба готувати українську свідому, патріотичну інтелігенцію. А за умов, коли українська мова вилучається, а російська впроваджується в усіх ланках освіти й державного життя, цього не досягти”.

ГОЛОВА УВКР МИХАЙЛО РАТУШНИЙ

V Всесвітній форум українців переобрав президію, інші керівні органи УВКР. Делегати Форуму висловили подяку Дмитрові Павличку, який очолював УВКР протягом останніх п’яти років. Головою УВКР на альтернативній основі обрали Михайла РАТУШНОГО, до цього — заступника голови УВКР.

Михайло Ярославович Ратушний — відомий політичний і громадський діяч, народний депутат України II, III, IV скликань. Народився 18 серпня 1962 р. у с. Чернихівці Збаразького району Тернопільської області. Закінчив Луцький педагогічний інститут ім. Лесі Українки. Працював учителем англійської мови в Тернопільській і Київській областях. Був одним із засновників Народного руху України (1989 р.)

1990 року за участь в акції протесту 7 листопада Михайла Ратушного було заарештовано. До 25 серпня 1991 р. перебував під слідством у Лук’янівському слідчому ізоляторі. З проголошенням незалежності України його було звільнено, 29-річний Михайло Ратушний повернувся до активної громадської й політичної діяльності.

1994 року М. Ратушного обрано народним депутатом України II скликання по Збаразькому виборчому округу № 361 у Тернопільській області. Активний учасник Конституційного процесу, автор кількох статей Конституції 1996 року.

1998 року обраний депутатом Верховної Ради України III скликання по тому ж виборчому округу. Після закінчення депутатських повноважень його обрали головою Правління міжнародної громадської організації “Інститут національного державознавства”, яку очолював до 2005 р.

2005 року обраний до парламенту за списком виборчого об’єднання “Наша Україна”.

У серпні 2006 р. на IV Всесвітньому форумі українців Михайла Ратушного обрали заступником голови Української Всесвітньої Координаційної Ради.

2008 року М. Ратушний закінчив Київський інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка за спеціальністю “Міжнародне публічне право”.

Одружений, має двох доньок.

“Державна мовна політика повинна унеможливити перетворення України з суверенної національної держави на денаціоналізований географічний простір”.

УХВАЛА
ГУМАНІТАРНОЇ СЕКЦІЇ V ВСЕСВІТНЬОГО ФОРУМУ УКРАЇНЦІВ

Українська мова — мова найбільшого корінного етносу України є невід’ємною базовою ознакою його ідентичності протягом багатьох століть. Незважаючи на складні умови тривалих періодів бездержавності нації та її територіальної роз’єднаності, українська мова зберегла свою самодостатність і, врешті-решт, стала важливим чинником возз’єднання українських земель і відновлення соборної незалежності України.

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 про офіційне тлумачення статті 10 Конституції України, державний статус української мови означає її обов’язкове застосування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших визначених законом публічних сферах суспільного життя, зокрема у роботі державних і комунальних навчальних закладів, у сфері обслуговування, культурі, засобах масової інформації.

Державність української мови є ключовим чинником консолідації українського суспільства на всій території України, формування сучасної української політичної нації, символічним уособленням української державності, гарантією збереження національної ідентичності українського етносу і державної єдності України. З огляду на це українська нація і держава мають забезпечувати повноцінний розвиток і захист української мови, якісну розбудову українського мовного простору.

Принципове значення для майбутнього української мови і української держави має національна мовна свідомість і мовна гідність. У їхньому формуванні чільну роль має відігравати українська інтелектуальна еліта, насамперед вище керівництво держави, яке своїм особистим прикладом і зусиллями має утверджувати престиж української мови, української нації і держави. Вільне володіння державною мовою — юридичний обов’язок кожного громадянина України.

Процес постійного витіснення української мови з багатьох сфер життєдіяльності та прогресуюче зменшення її носіїв не призупинило навіть надання українській мові статусу державної 1989 року і подальше закріплення цього статусу як одного з елементів конституційного ладу країни в Конституції незалежної України.

На існуючу й нині деформованість мовної ситуації в Україні вказує співвідношення носіїв української і російської мов, що не відповідає співвідношенню етнічних українців і росіян на її території. За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року, українці становлять 77,8 % людності України, тоді як українську мову визнало рідною лише 67,5 %. Всеукраїнське опитування Інституту соціології НАН України засвідчило: 2005 року українську мову вважали рідною 64,3 % населення, російську 34,1 %, іншу — 1,5 %, мовою спілкування дорослого населення в родинній сфері були: українська — 41,8 %, переважно російська — 36,4 %, обидві мови (залежно від обставин) — 21,6 %. Це протиприродне явище. Адже в усьому світі рідною мовою люди вважають мову свого, а не чужого народу, своєї, а не чужої нації.

Посилення процесу русифікації України викликано не тільки і не стільки кризою українського села, новими реаліями відкритого суспільства і ринковою конкуренцією, скільки неспроможністю пострадянської влади здійснювати послідовну і системну мовну політику. За минулі роки попередня влада не спромоглася ні схвалити Концепції державної мовної політики, ні розробити і здійснити ефективної програми мовного планування, ні створити дієвого механізму відродження і підтримки української мови, ні зупинити мовно-культурну експансію Росії чи протидіяти їй. У практичному плані це означало створення сприятливих умов для подальшого утвердження в Україні російської мови за рахунок витіснення з ужитку української.

За браком відповідної державної мовної політики негативні тенденції стали домінуючими на ринку друкованих ЗМІ та в царині вітчизняного книговидавництва. Річний наклад журналів та інших періодичних видань українською мовою 2004 р. становив 28 % від загальної кількості, тоді як ще 1995 року дорівнював 70 % (для російськомовних видань ці цифри зростають — з 18 % до 64 %). Питома вага річного накладу газет, що видаються українською мовою, за 10 років скоротилася з 50 % 1995 року до 32 %. Натомість російськомовні газети в загальному накладі зросли за цей час із 45 % до 59 %. І це зумовлено насамперед неукраїнською політикою приватних власників засобів масової інформації, а не об’єктивними причинами.

На книжковому ринку України переважають російськомовні видання. За даними Української асоціації книговидавців і книгорозповсюджувачів, більшість книжок, що їх реалізують в Україні, вийшли друком у Росії.

Засилля в українському інформаційно-культурному просторі іншомовної продукції сприяло не лише різкому скороченню українського мовного простору, а й призводить до руйнації способу думання і деформації ментальності громадян України, прищеплення їм чужих стереотипів, навіювання їм почуття упослідженості й меншовартості. Унаслідок цього відбувається ерозія ідентичності української нації і духовне нищення людського резерву, з якого формується українська еліта. Особливо небезпечною є мовно-культурна експансія Росії, яка супроводжується потоками ненависті й зневаги до української мови, української нації, української державності.

Співвідношення української і російської мов в інформаційно-культурній сфері не відповідає реальному поділові населення за етнічною ознакою і порушує людські й національні права його україномовної частини. При цьому нехтується факт психологічної готовності значної частини російськомовних українців до зміни мовної ситуації на користь державної мови. Цей факт періодично засвідчують соціолінгвістичні опитування.

Стан фактичної дискримінації українців у їхній власній країні створює напруженість у міжмовних відносинах, яка посилюється через необґрунтовані домагання окремих політиків надати російській мові статус другої державної мови нарівні з українською і таким чином вибороти для чиновника право всупереч вимогам Конституції України не опановувати і не використовувати українську мову в офіційному вжитку. Ці домагання спрямовані не на захист мовних прав росіян і російської мови, якій в Україні ніщо не загрожує, вони працюють проти відродження української мови.

Нинішній мовний розвиток України й без надання російській мові статусу державної є потенційно небезпечним для майбутнього української мови, а відповідно, для майбутнього української нації і державної незалежності України.

У зв’язку з тим, що процес витіснення української мови керований і набув системного характеру, українська держава має діяти відповідно, вживаючи рішучих заходів на підтримку української мови як мови титульної нації і державної мови.

У системі державних пріоритетів мовна політика, спрямована на утвердження державної мови в суспільстві, має посідати провідне місце, оскільки її стратегічним завданням, поряд із гарантуванням мовних прав національних меншин, є утвердження суспільної злагоди і політичної стабільності, забезпечення єдності держави і зміцнення української державності.

Фото Петра Антоненка

Микола Нестерчук, Павло Мовчан, Іван Заєць, Дмитро Ломачук

Пріоритетом мовної політики України є утвердження і розвиток української мови — визначального чинника і головної ознаки ідентичності української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі і є базовим системоутворюючим складником української державності.

Державна мовна політика повинна унеможливити перетворення України з суверенної національної держави на денаціоналізований географічний простір, із меж якого мовами інших держав буде витіснено українську мову.

В Україні одна державна (офіційна) мова — українська. Відповідно до Конституції України, законів України та Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 р. № 10-рп/99 про офіційне тлумачення статті 10 Конституції України, державність української мови є невід’ємним атрибутом конституційного ладу держави. Підґрунтям статусу української мови як державної (офіційної) є державне самовизначення української нації.

Володіння державною мовою та її використання посадовими і службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування є однією з обов’язкових умов для зайняття відповідних посад. Особи, які не виконують цих умов, мають бути свідомими того, що їхній власний вибір може мати для них несприятливі наслідки.

Громадяни України зобов’язані володіти українською мовою як мовою свого громадянства та використовувати її у сферах публічного спілкування. А держава повинна всіляко сприяти цьому. Знання української мови є неодмінною умовою набуття громадянства України. При цьому кожен громадянин України є вільним у виборі мови або мов у приватному спілкуванні.

Функціонування української мови як державної (офіційної) та її державна підтримка як мови титульної нації має поєднуватись з уважним ставленням до мов національних меншин, що історично мешкають у межах України, та забезпеченням захисту мовних прав осіб, що належать до таких меншин. І то не тільки російської національної меншини. Гарантування вільного розвитку, використання та захисту мов національних меншин відбувається відповідно до Конституції України і законів України з урахуванням стану кожної з них та реальних можливостей держави. У свою чергу забезпечення мовних прав осіб, що належать до національних меншин, та сприяння захисту і розвитку їхніх мов не мають перешкоджати вивченню державної (офіційної) мови та ставати на заваді її запровадженню в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

Україна є унітарною державою, в межах якої немає регіонів компактного проживання осіб, що належать виключно до якоїсь однієї етнічної меншини і становлять переважну більшість населення України. Тому державний статус української мови несумісний із пропагандою чи іншою практичною діяльністю, спрямованою на запровадження другої державної мови, будь-яких форм регіональної мовної автономії або проголошення діалектів української мови окремими мовами.

Вважаючи, що державна мовна політика в Україні повинна відповідати конституційним нормам, положенням відповідних міжнародно-правових зобов’язань України та стратегії державотворення;

— враховуючи необхідність вироблення послідовного та виваженого підходу до розв’язання мовних проблем;

— усвідомлюючи, що застосування мов у державі має стати чинником єднання, а не розбрату, — V Всесвітній форум українців закликає:

• Президента України:

— створити у структурі центральних органів виконавчої влади центральний орган виконавчої влади з питань мовної політики;

— створити консультативно-дорадчу раду з питань мовної політики, підзвітну Президентові України, включивши до її складу провідних фахівців — представників галузевих інститутів Національної академії наук України та представників громадських організацій і творчих спілок, заборонити закриття шкіл з українською мовою навчання, а також ліквідацію і злиття україномовних класів з класами з російською мовою навчання, що практикується сьогодні владними структурами на Донеччині та Луганщині;

— відродити мережу україномовних дитячих садочків і вищих навчальних закладів з українською мовою викладання у Південно-Східній Україні;

— розв’язати питання щодо виборів ректора Донецького національного університету на конкурсній основі. Сьогодні університетом незаконно, в ручному режимі, здійснює керівництво в. о. ректора Єгоров — ставленик міністра Д. Табачника.

Вважаємо неприпустимим подальше перебування Д. Табачника на посаді міністра освіти, науки, молоді і спорту в зв’язку із проведенням ним антиукраїнської гуманітарної політики.

• Верховну Раду України:

— запровадити, починаючи з 2012 року, щорічні парламентські слухання, присвячені розвитку та функціонуванню української мови в Україні;

— прийняти закон про державну мову та закон про мови в Україні, який би відповідав духові Конституції держави.

• Кабінет Міністрів України:

— розробити та внести на розгляд Верховної Ради України:

а) проект Концепції державної мовної політики України;

б) проект загальнодержавної Програми розвитку, функціону-

вання та дослідження української мови на 2012—2020 роки;

— розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів України про внесення змін до відповідних законів України з метою:

а) заборони заснування в Україні засобів масової інформації іноземними юридичними і фізичними особами та особами без громадянства;

б) забезпечення українськомовній продукції не менш як 75 % часу трансляції та місця на шпальтах друкованих засобів масової інформації;

в) відмови телеорганізаціям, які порушують закони, що регулюють питання використання державної мови, в отриманні чи продовженні ліцензії на право користування каналами мовлення;

г) запровадження пільгового оподаткування та іншої фінансової підтримки українськомовної друкованої продукції, періодичних видань, кіно- та аудіопродукції;

г) передбачення відповідальності за порушення законів, що регулюють питання застосування державної мови в Україні, зокрема для посадових осіб, які при виконанні своїх посадових обов’язків використовують як засіб спілкування іншу, не державну мову;

д) передбачення у законодавстві про національні меншини положення про обов’язковість володіння державною мовою громадянами, які належать до національних меншин і постійно проживають в Україні.

— Створити у структурі Кабінету Міністрів України управління з питань мовної політики.

— Враховувати щорічно при підготовці проекту закону України про Державний бюджет України на відповідний рік видатки на забезпечення виконання заходів, пов’язаних з розвитком, функціонуванням та дослідженням української мови, зокрема й за межами України.

— Передбачити, починаючи з 2012 року, збільшення асигнувань на розвиток та дослідження української мови, реалізацію додаткових заходів щодо розширення сфери її функціонування як державної; своєчасно і в повному обсязі фінансувати витрати, передбачені на проведення заходів з розвитку, функціонування та дослідження української мови;

— розробити систему проходження курсів української мови для державних службовців;

— запровадити поетапний механізм атестації державних службовців і викладачів навчальних закладів державної та комунальної форм власності на знання української мови;

— розробити заходи щодо підтримки випуску національної кіно-, відео-, аудіопродукції, тиражування кращих українських фільмів, а також дублювання і озвучення українською мовою творів світового кіномистецтва;

— розробити систему моніторингу та здійснити аналіз динаміки і характерних тенденцій розвитку етномовних процесів, функціонування української мови в різних сферах суспільного життя та регіонах України;

— забезпечити широке видання перекладів українською мовою кращих творів світової літератури, зокрема й драматургії;

— підвищити відповідальність художніх керівників за дотримання театром мовного статусу і чистоти мови з метою підвищення рівня мовної культури у театрально-видовищних закладах України державної та комунальної форм власності;

— вважати першочерговою справою розвиток фундаментальних і прикладних наукових досліджень та розробок у галузі лінгвістичної технології та створення інтелектуальних мовно-інформаційних систем нового покоління;

— затвердити підготовлений Національною академією наук України, Міністерством освіти і науки України та Міністерством оборони України проект міжгалузевої науково-технічної програми — “Інформація. Мова. Інтелект”;

— сприяти забезпеченню фінансування державних програм зі створення національної словникової бази, зокрема програми “Словники України”, а також підготовки до друку багатотомних енциклопедичних видань і створення їхніх електронних варіантів;

— забезпечити впровадження української мови в усі сфери навчально-виховного процесу та позанавчальної діяльності навчальних закладів державної та комунальної форм власності.

Голови “Просвіти” Луганська й Донецька — Володимир Семистяга і Марія Олійник

• Телерадіоорганізаціям та друкованим засобам масової інформації в Україні незалежно від форм власності:

— дотримуватися у своїй діяльності встановлених квот українськомовного мовлення, національних фільмів та передач або програм національного виробництва відповідно до законів;

— запровадити на радіо та телебаченні цикл постійних передач про традиції, звичаї і побут українського народу та пропаганду української мови;

— продовжити обговорення в засобах масової інформації актуальних проблем сучасного стану функціонування української мови в Україні та завдань щодо підвищення її авторитету і престижу.

• Учасники Форуму констатують принизливий стан українськомовної освіти та культури в АР Крим.

Форум занепокоєний порушенням конституційних прав майже 700-тисячного українського населення півострова на отримання освіти та виховання дітей рідною, до того ж державною мовою. За всі роки незалежності України при загальній кількості 600 шкіл в АР Крим створено лише 7 українськомовних. Їх відкрили завдяки героїчним зусиллям українських громадських організацій, долаючи шалений спротив місцевих комуно-шовіністичних чиновників та цілковиту байдужість центральної влади.

Із 1000 газет, зареєстрованих в АР Крим, з місцевого бюджету фінансують лише 40-сторінкову вкладку “Кримський діалог” у газету “Кримские известия” (органу Верховної Ради Автономії). Майже рік Міністерство культури не фінансувало єдиної українськомовної газети “Кримська світлиця”, створеної українською громадськістю ще 1992 року.

Будівля Українського музичного театру в м. Сімферополі перебуває в аварійному стані, а його репертуар переважно російськомовний. У більшості середніх та вищих навчальних закладів, навіть у тих, які фінансуються з державного бюджету, викладання ведеться мовою іншої держави.

Українська мова як державна не функціонує ані у представницьких, ані у виконавчих, судових та правових органах влади. У Криму не існує жодного українськомовного дитячого садочка.

Зазначена ситуація генерує міжнаціональну напругу, викликає міжконфесійні конфлікти і є загрозливою для національної безпеки української держави.

1. Учасники Форуму закликають Президента, Уряд України та керівництво Кримської Автономії призупинити новітнє широкомасштабне антиконституційне зросійщення українського та кримськотатарського населення Криму.

2. Вимагаємо невідкладно розширити мережу українськомовних дошкільних установ середніх шкіл, середніх та вищих навчальних закладів у Кримській Автономній Республіці. Довести їхню питому вагу на першому етапі до пропорційної чисельності українського населення (25—30 відсотків).

3. Вимагаємо від Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та Служби безпеки України призупинити в Криму діяльність антиукраїнських, антидержавних та сепаратистських організацій і воєнізованих груп, діяльність яких є загрозливою для національної безпеки України.

4. Делегати Форуму вимагають від МЗС України, Генпрокуратури та правоохоронних органів призупинити антиконституційну діяльність консульств Російської Федерації у м. Сімферополі та м. Севастополі з надання громадянам України російського громадянства.

5. Привертаємо увагу Верховної Ради, Президента та Уряду України на протиправні дії місцевої влади з забороною виділення землі для будівництва церков УПЦ Київського Патріархату та УГКЦ на Кримському півострові.

На наступний рік припадає 65-та річниця депортації з рідних земель Лемківщини, Бойківщини, Надсяння, Холмщини і Південного Підляшшя 150 тисяч польських громадян української національності в рамках операції “Вісла”.

Рішенням Політбюро Польської робітничої партії з 29 березня 1947 року “в рамках репресійної операції щодо українського населення (...) постановляється у короткі строки переселити українців на повернені землі, не утворюючи компактних поселень і не ближче ніж 50 кілометрів від кордону”. У 1944—1946 рр. депортовано з Польщі до СРСР 480 тисяч українців. Унаслідок етнічних чисток 1944—1947 рр. було знищено багатовікову українську культурну спадщину.

V Всесвітній форум українців у Києві закликає депутатів Сейму Республіки Польщі прийняти рішення, яке засудило б етнічні чистки 1944—1947 років та створило відповідні юридичні передумови для ліквідації наслідків депортації, а саме:

— надання державної допомоги особам, які прагнуть повернутися на рідні землі;

— повернення майна депортованим або їхнім юридичним спадкоємцям;

— повернення майна юридичних осіб чинним українським організаціям;

— вшанування пам’яті жертв війни та післявоєнного періоду.

• У зв’язку з тяжким матеріальним станом музейних та архівних установ в Україні (у Києві за 20 років Незалежності не збудовано жодної нової спеціалізованої музейної споруди), незадовільною роботою щодо ознайомлення з культурними скарбами, накопиченими державою представників діаспори та громадян України, **розробити** та **впровадити** форми залучення українців у діаспорі до створення музейних та архівних установ в Україні (допомога коштами у створенні колекцій та спорудженні нових музейних споруд, розшуку та передачі в Україну рухомих пам’яток культури). У зв’язку з тяжким станом реставраційної справи в Україні, відкрити в діаспорі рахунки на збирання коштів для реставрації пам’яток державної частини Музейного фонду України. Виділяти кошти на проведення у країнах поселення українців у діаспорі та в регіонах України коштів на влаштування виставок українських малярів та майстрів ужиткового мистецтва, пам’яток історії України.

Вимагати від Міністерства культури України зберегти колекції Музею історії міста Києва, Національного музею українського народного декоративного мистецтва, Переяслав-Хмельницького національного історико-культурного заповідника, Музею історико-культурної спадщини зони відселення Чорнобильської катастрофи у місті Києві.

У зв’язку з цим розпочати збір коштів на будівництво нових окремих споруд для музеїв історії міста Києва, Національного музею українського народного декоративного мистецтва, Історичного музею та Музею українського народного одягу в м. Переяславі-Хмельницькому, Музею історико-культурної спадщини зони відселення Чорнобильської катастрофи у місті Києві та звернутися до керівництва України із закликом розпочати таке будівництво найближчим часом.

Вимагати від уряду України впорядкування та збереження могил учасників українських визвольних змагань та діячів української культури (особливо звернути увагу на погано обстежені пам’ятки XVII—XX ст.), внести їх до Державного реєстру нерухомих пам’яток культури в Україні.

Видрукувати великими накладами та розмістити на постійний показ в інтернеті переліки усіх архівних справ, які зберігаються у центральних, обласних та міських архівних установах, музеях та бібліотеках України. Розсекретити і оприлюднити друком та в інтернеті документи, пов’язані із агресією проти Української Народної Республіки іноземних держав, голодоморами 1921, 1932—1933 та 1947 років, боротьбою іноземних держав проти українського національно-визвольного руху у XIV—XX ст., політичними репресіями часів СРСР.

Створити при УВКР та громадських організаціях діаспори осередки з розшуку та повернення в Україну незаконно вивезених з її території культурних цінностей. Звернутись від імені світового українства до керівництва Російської Федерації із закликом повернути Національному художньому музею України взяті на виставку у 30-х роках минулого століття і не повернуті досі фрески та мозаїки Михайлівського Золотоверхого собору.

Визнати таким, що ображає почуття шанувальників української культури, знищення унікальних історичних інтер’єрів авторства видатних українських митців В. Кричевського та П. Костирка Музею Т. Г. Шевченка на Чернечій горі в Каневі. Просити керівництво України відновити ці унікальні інтер’єри, знищені під час реконструкції Музею Т. Г. Шевченка на Чернечій горі в Каневі.

Встановити у Києві пам’ятник видатному українському громадському діячеві, письменникові, вченому, меценатові, борцеві за соборність та незалежність України, авторові слів церковного гімну України “Боже великий, єдиний...” Олександрові Яковичу Кониському, якому напередодні відкриття Форуму — 18 серпня 2011 року виповнилося 175 років від дня народження. Назвати на його честь вулицю у столиці України — Києві.

Виділити кошти та створити належні умови для навчання дітей закордонних українців у вищих навчальних закладах України.

Забезпечити державну підтримку міжнародному конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика.

Звернути увагу Міністерства охорони здоров’я України на поліпшення здоров’я дітей, які мешкають на радіоактивно забруднених територіях.

Створити національний пантеон видатних діячів України.

Виділити кошти на ремонтні роботи у всесвітньо відомому Музеї “Тюрма на Лонцького”.

Ухвалено на V Всесвітньому форумі українців
21.08.2011 р.

“Не тільки суцільний негатив супроводжує Україну в роки незалежності”.

НА СВІТЛО ТАЛАНТІВ

Уляна ВОЛІКОВСЬКА
Фото **Олеся ДМИТРЕНКА**

Завітайте на ювілейну виставку “Україна і світ”, що діє у Національному музеї історії України. Музей протягом останнього двадцятиріччя брав участь чи не в 40 міжнародних проектах: “Десять років тому ми створили виставку під назвою “Україна незалежна”, — розповідає директор музею Сергій Чайковський. — А цьогорічна виставка — це не “подвоєння” попередньої. Її задумували, виходячи зі знакових історичних моментів у житті нашої держави, про які знає весь світ”.

Експозиція лаконічно відображає основні досягнення українського народу в різних сферах — і в промисловості, і в сільському господарстві, і в культурі. А також демонструє міжнародне визнання України й співпрацю сьогодні: представлені українські підприємства й установи, видатні українці, які здобули всесвітнє визнання і створюють позитивний імідж України.

“Ми починали з найвизначніших віх сучасної історії — зі Всеукраїнського Акта проголошення незалежності 24 серпня 1991 року, — зазначає старший науковий співробітник Антон Богдалов, який доклав чимало зусиль до створення виставки. Тут представлені перші виборчі бюлетені по виборах президента, протокол ЦВК, періодичні видання, які розповідали про цю подію”. Увагу привертає розміщений на вітрині Акт проголошення незалежності України, на якому Леонід Кравчук присягав на вірність українському народу. Тут також і його окуляри, подаровані музею.

Частина експозиції присвячена Конституції України. Тут матеріали складного конституційного процесу, який тривав до 1996 року. Фотографії тимчасового складу Конституційної комісії. А також листи українців на адресу комісії з побажаннями, які б закони вони хотіли бачити в новій редакції. Тут і ручка, якою Олександр Мороз ставив свій підпис на основному тексті, прийнятому 28 червня 1996 року.

Дуже цікавий експонат — символічний Ключ від Європи, який демонструє міжнародне визнання України на сучасному етапі. Його Україна отримала в травні цього року на час головування у Раді Європи.

Поряд експонати провідних вітчизняних підприємств. Українська космічна галузь — цікаві матеріали надав перший український космонавт Леонід Каденюк, який 1997 року здійснив космічну місію. Фотоколаж із автографами всіх учасників цього польоту, і прапор, який брав із собою Л. Каденюк у космос.

Українське сільське господарство презентоване досягненнями двох героїв України — Дмитра Моторного і Федора Моргуна, який очолює Інститут генетики рослин. Тут представлено сорт пшениці “зимоярка”, який розробив Інститут генетики рослин.

Вагомі досягнення українських науковців. Зокрема участь у міжнародному проекті “Великий андронний колайдер”. Можна побачити модель пластмасового сцинтилятора, який використовують у роботі, розроблений Харківським інститутом монокристалів.

А ось представлена українська антарктична станція “Академік Вернадський”. Тут прапор, вивішений на станції під час 15-ї антарктичної експедиції, і фото, які відображають побут українців на антарктичній станції.

Аж ніяк не можна обійти увагою досягнення українських спортсменів. Серед унікальних експонатів — м’яч, яким грала збірна в 1/8 фіналу 2006 року зі швейцарцями. Це був найбільший успіх українців на футбольній світовій арені. Тут форма Андрія Шевченка, тренувальні рукавиці братів Кличків з їхніми автографами. Експонати від Лілії Подкопаєвої, яка 1996 року стала абсолютною чемпіонкою зі спортивної гімнастики. Також матеріали Олени Юрковської, багаторазової параолімпійської чемпіонки і на літніх, і на зимових параолімпіадах. Майка, в якій вона здобувала перемогу у Ванкувері 2010 року.

А ось матеріали наших славнозвісних співачок — Руслани та Ані Лорак, які представляли Україну на “Євробаченні”. Тут сорочка, в якій Руслана співала 1996 року на Міжнародному фестивалі мистецтв “Слов’янський Базар”. Бубон, дипломи й нагороди. Також тут сценічний костюм Ані Лорак.

Оперне та балетне мистецтво. Сценічний костюм Лідії Забілястої з вистави “Трубадур”, нотний зошит Володимира Гришка, концертна сорочка Романа Майбороди, пуанти відомої балерини Олени Філіп’євої.

Не оминули увагою під час створення виставки і одну із визначних подій в історії України — державний пасторський візит Івана Павла II 2001 року. Представлені сувенірні медалі й монети, виготовлені на честь цього пасторського візиту.

Привертає увагу і робота відомого українського скульптора Олега Пінчука “Слоноріг”, яка є у багатьох приватних колекціях. А також матеріали майстрині Людмили Жоголь, яка створила приблизно 400 гобеленів.

Тож цьогорічна виставка — свідчення того, що не тільки суцільний негатив супроводжує Україну в роки незалежності. Попри зубожіння народу і малосприятливе соціально-економічне середовище, є і промені світла в духовній сфері, культурному житті. Варто лише про них пам’ятати і примножувати.

«УКРАЇНА — ДЕРЖАВА МОЯ»

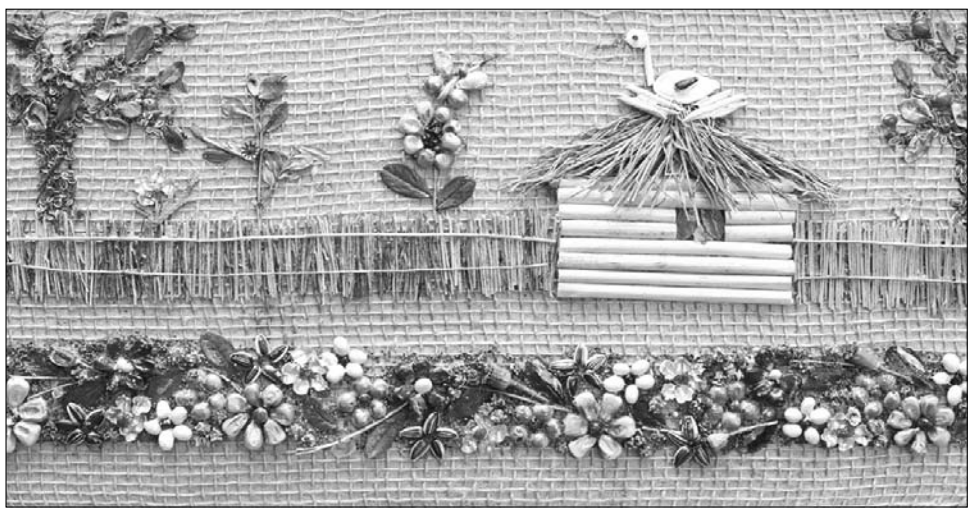

Валентин Чернецький. Лелека

Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець,
заслужений працівник
культури України

Так називався конкурс творчих робіт Київського міського центру “Родинний дім”. Понад 150 родин із 10 районів столиці присвятили свої твори 20-й річниці Незалежності України. Мета конкурсу — підтримка творчо обдарованих сімей та спроба привернути увагу суспільства до людей з обмеженими можливостями та тих, хто потребує соціальної допомоги.

Конкурс відбувся за номінаціями “Малюнок”, “Вишивка”, “Фотографія”, “Змішані техніки декоративно-ужиткового мистецтва”. Виставка запам’яталася талановитими фантазіями митців, самобутністю представлених творів.

Поважному журі на чолі з заслуженим художником України Анатолієм Горовим, нелегко було визначити переможців. Вік учасників — від 7 до 82 років. Захоплюючись відкритістю творів наймолодших — Івана Шевченка, Артура та Максима Бдицьких, Владислава Приходька, Назара Романеско, Романа та Максима Бельченків, Альберта Педоша, Валерії Жук, Анастасії Пушкіної, Катерини Сябро, не можна не зауважити фахового рівня творів митців старшого покоління, таких як 82-річний Володимир Мазуров (тематичні малюнки), 80-річна Лідія Захарова (плетені твори), 77-річний Іван Білан (серія краєвидів), 72-річна Ганна Талданова (вишукані твори з риб’ячих кісток), 77-річна Рената Мотова (вишивка “Візок квітів”). Вишивка гладдю 69-річної Євгенії Анцевої вражає красою, технікою виконання, композиційним і кольоровим рішенням. Недаремно журі одноголосно визнало її переможницею в номінації “Вишивка”.

Доробки майстрині Тамари Желіби сповнені винахідливості. У кожному природному матеріалі майстриня бачить характерні образи, а солома, фруктові та рибні кісточки стають основою неповторних композицій.

Низький уклін мужності Тетяни Яремчук, яка, тримаючи зубами пензлі та олівці, створює вишукані малюнки. Її “Водопад” приваблює особливим романтичним настроєм. Малюнок має вдалу композицію, сповнену динаміки.

Назвемо переможців: І місце в номінації “Малюнок” — Ольга Руденко (твір “Вечеря”), ІІ — Ірина Місненко (“Останні промені” — 12 р.) і ІІІ — Людмила Шестерікова (“Дружня українська родина” — 14 р.).

У номінації “Вишивка” призові місця поділили між Євгенією Анцевою (69 р.), родиною Фастовець-Приходько та родиною Макарів “Садові квіти” (ІІІ м).

У номінації “Інші техніки” перемогли Валентина Вощенко, Валентин Чернецький, родина Бобошерових.

У номінації “Фотографія” перше місце посіла родина Міньків (“Дружна сімейка”), друге — Володимир Хоменко (“Осінній пейзаж”), третє — Аня Глинчак (“Фото”).

Щоб свято тривало якомога довше, з ініціативи організаторів конкурсу вирішено створити на базі центру “Родинний дім”, який очолює Галина Козлова, постійно діючу художню галерею. Вітав із Днем Незалежності заступник голови КМДА Леонід Новохатько.

Родинам-переможцям цінні подарунки від фірми “Скарлет” вручала заступник начальника головного управління у справах сім’ї, молоді та спорту Ольга Арканова-Чорна.

Благодійниками заходу виступили київські підприємства.

Подібні заходи зміцнюють родинні стосунки і стають джерелом єднання у добрих справах.

КОЗИЧАНСЬКИЙ ПЛЕНЕР

Микола ЦИВІРКО

Схоже, художники — це люди, які не дадуть нашим українським селам перетворитися на пустки із забитими навхрест вікнами в хатах і тими калюжами, які колись були ставками. Ювілейне літературно-мистецьке свято “Літні зустрічі в “Садибі Марчука” в селі Козичанка Макарівського району на Київщині (двадцяте за ліком і присвячене 20-й річниці Незалежності України) навіяло саме такі думки. Адже створення подібних садиб і мистецьких галерей у повній гармонії — без перебільшень! — із місцевим колоритом і рідною природою краю стало добрим знаком, а може, й тенденцією. Народний художник України Анатолій Сліпченко, один із гостей ювілейного дійства в Козичанці, також має свою садибу й галерею в селі Бобриця Києво-Святошинського району, хоча, за його ж словами, започатковування “зустрічей” лише в планах.

Почалося свято з освячення хреста каплиці Святого Миколая Чудотворця, яке провели священики Макарівського, Києво-Святошинського і Фастівського районів на чолі з благочинним Макарівщини отцем Павлом Найденовим. Багато добрих слів прозвучало про фундатора цього храму заслуженого художника України Анатолія Марчука. Потім господар садиби запросив і святих отців, і односельців, які прийшли на свято, і гостей із Києва на оглядини виставки “Художня Київщина” і концерт на березі річки Сивки, в якому взяли участь відомі майстри — заслужена артистка України Світлана Мирвода, поет Олександр Кавуненко, творчі колективи Макарівщини. Герой України, народний артист України Анатолій Паламаренко затримався на урочистих зборах у Національній опері, які були присвячені Всесвітньому форуму українців, але дотримав слова і встиг на свято до земляків. Анатолій Паламаренко розповів про Форум, читав твори Шевченка, Глазового, і, звичайно ж, “Ярмарок” Остапа Вишні, який дуже до вподоби козичанцям.

НА ЧЕСТЬ БУДИТЕЛЯ ГАЛИЦЬКОЇ РУСІ

Іван ЛИСИЙ

Серед видань, присвячених 200-річному ювілеєві Маркіяна Шашкевича, привертає увагу праця відомого дослідника спадщини о. Маркіяна, співголови Шашкевичівської комісії Василя Горинь “Перепоховання Маркіяна Шашкевича”, що вийшла недавно у Львові. Зосередивши увагу головним чином на вшануванні пам’яті славетного галичанина, автор зумів продемонструвати широкому українському читачеві загальнонаціональний масштаб постаті “галицького Бояна”, неоціненну культурну вагу його літературного і громадського чину. Зміст книжки підтверджує цитовану тут думку посла О. Барвінського про те, що Шашкевич “воскресив Галицьку Русь до нового життя духовного”.

Василь Горинь давно і плідно працює в шашкевичезнавстві. Він — один із ініціаторів і редакторів наукового збірника “Шашкевичіана” (6 випусків), а також низки видань у серії “Бібліотека Шашкевичіани”. У ній опублікована й рецензована книжка, де автор стисло й доступно резюмує результати своїх багаторічних досліджень.

У першій частині знаходимо відтворення головних віх короткого, але дуже тернистого життєвого і творчого шляху поета. Автор опирається тут на Франкові оцінки звершеного Шашкевичем та його побратимами з “Руської трійці” Іваном Вагилевичем і Яковом Головацьким. А Франко бачив у Шашкевичеві предтечу відродження духовного єства народу. В. Горинь, широко користуючись маловідомими друками з тогочасної західноукраїнської періодики, архівними матеріалами, з’ясовує, як відбувалося становлення культу Шашкевича — поруч із культом Шевченка — в Галичині, як вшановувала пам’ять видатного земляка галицька громада у другій половині XX ст. Не часто, але дуже доречно цитує вражаючі рядки поезій Будителя.

У другому розділі книжки автор крок за кроком простежує, як визрівав намір спорудити пам’ятник М. Шашкевичеві й перенести його тлінні останки із чужого гробівця у глухому тоді селі Новосілки Ліські на Личаківський цвинтар у Львові. Ініціаторами перепоховання стали львівські студентські гуртки. За справу взялися галицькі культурно-освітні осередки, передовсім кам’янецька філія товариства “Просвіта”, а згодом і Головний Відділ товариства. Спеціальний комітет із поховання очолив тодішній голова “Просвіти” проф. Омелян Огоновський. До складу комітету увійшли представники Наукового товариства ім. Т. Шевченка, “Бесіди”, “Бояна”, “Зорі”, Педагогічного товариства й інших культурницьких товариств. В. Горинь із прикрістю констатує, що тодішні очільники більшості таких осередків піддавали остракізмові Івана Франка й не запросили його до складу комітету.

Перепоховання призначили на традиційний поминальний день 1 листопада 1893 року, приурочивши його до 50-ліття від дня смерті Шашкевича і до відзначення 25-річчя “Просвіти”. На заклик комітету відгукнулася вся свідома галицька громадськість. Участь у церемонії заповів славетний оперний співак Олександр Мишуга. Соломія Крушельницька телеграмою з Італії приєдналася до учасників урочистостей. Від імені наддніпрянських українців подав голос Олександр Кониський, який висловив вдячність Шашкевичу “за те насіння, що посіяв він на ниві відродження нашого письменництва і національного розвитку в Галичині”.

Наступні три розділи детально (іноді, може, надто детально, якщо зважити на численні перелічування учасників подій) відтворюють самі урочистості. Спочатку — за місцем поховання поета 31 жовтня 1893 р. Вони зібрали дуже широку громаду, як висловився один із сучасників, “духовних дітей Маркіяна” з усіх усюд — інтелігенцію, духовенство, селян, учнівську і студентську молодь. У цій частині книжки читач знайде фрагменти промов, що їх виголошували учасники дійства. “Не час спочивати, — закликав один із них, — не хвиля час марнувати, бо великі жнива, а женців мала горстка”. Ця думка-заклик зберігає актуальність на всіх стадіях українського самоусвідомлення...

Далі — опис урочистого перезахоронення Шашкевича у Львові. Через його тональність, а ще більше через тексти промов чільних представників галицької громадськості, проникнутих глибокою шаною до поета і вірою в єдність русько-української спільноти, авторові вдається передати атмосферу того багатолюдного здвигу, домінуючі смислові акценти урочистості. Широко цитуються листи й телеграми, що надійшли з різних регіонів України, а також із Польщі, Чехії, Австрії та Італії. Духовний ефект маніфестації В. Горинь передає місткою афористичною фразою: “Галичани йшли на Личаківський цвинтар русинами, а поверталися із цвинтаря українцями” (с. 58).

Не обійшов автор увагою і контроверсійних моментів урочистостей, зокрема протестів І. Франка, М. Павлика та радикальної молоді проти урядових утисків українства, а також проти духовної цензури, що на 20 років затримала знайомство галичан з “Русалкою Дністровою”; адже вона для Франка була “маніфестом нового народного напряму літературного”.

Останній, шостий розділ книжки розповідає про вшанування пам’яті Шашкевича в Україні XX і поч. XXI ст. Передусім тут ідеться про 100-річчя поета, до якого на Білій горі спорудили величний пам’ятник, спроектований архітектором Олександром Лушпинським. В. Горинь наголошує, що шашкевичівські святкування тривали постійно — і в часи окупації, і в підсовєтські роки, і завжди спричиняли патріотичне піднесення громади, спонукали галичан “підніматися до джерел своєї українськості” (с. 91). Автор сподівається, що й цьогорічне відзначення 200-річчя галицького Будителя стане спонукою до духовного єднання українців.

У книжці відчувався брак паралелей із перепохованням Т. Шевченка на Чернечій горі, хоча ритуали цих перезахоронень багато в чому збігаються. До цих паралелей автор вдається у стислому “Післяслові”. Він констатує, що галичани взорувалися на ритуалі Шевченкового перепоховання, що пам’ятник на Білій горі — своєрідне відлуння пам’ятника на Чернечій (тепер — Тарасовій).

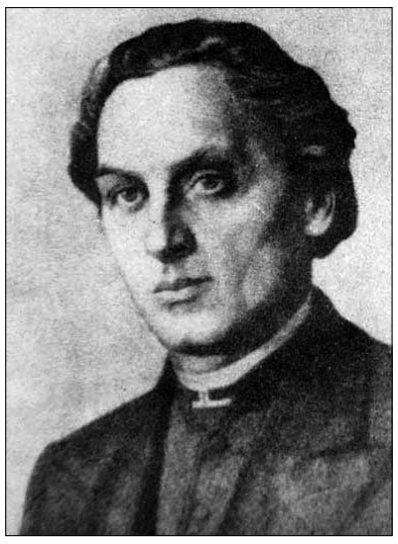

У дуже приватному, сказати б ліричному, заключному розділі В. Горинь ще раз продемонстрував, що не побоюється контроверсій: в елегійний тон міркувань раптом жорстким контрастом вривається цитована тут “неювілейна”, а головне — несправедлива думка М. Євшана про те, ніби Шашкевич залишився безповоротно в минулому. Наш автор не полемізує з Євшаном, а просто демонструє, як глибоко можуть помилятися навіть люди високого інтелекту, коли вони нехтують культурною традицією, зрікаються її.

У додатках до праці знаходимо багато цікавого й потрібного. Це добірка присвячених М. Шашкевичеві поезій Б. Лепкого, Л. Полтави, В. Симоненка, Р. Лубківського, П. Шкраб’юка, І. Калинця, Б. Стельмаха і Р. Кудлика. Вірші двох останніх навіяні вражаючою картиною Романа Безпалківа “Шлях Шашкевича”. Її кольорова репродукція — на обкладинці книжки і є промовистим елементом традиційного, але естетично переконливого дизайну видання.

Авторський текст добре документований. Тут виступи славетних діячів на шашкевичівських урочистостях, ювілейні листи й телеграми (адже йдеться про вшанування пам’яті), відозви, друки з тодішньої періодики, архівні документи тощо. Крім того, в додатках — блок передруків із газети “Діло” кінця XIX століття, що мають стосунок до перепоховання Шашкевича. Шкода тільки, що дещо з видрукуваного тут повторює вже цитоване в основних розділах книжки. До речі, повторюється в книжці і деяка не особливо важлива інформація; наприклад, на с. 38 і 43 повідомлення про перенесення церкви Преображення Господнього, у якій правив о. Маркіян, з Новосілки до сусідніх Прилбич.

Досить широко представлений у додатках і візуальний ряд — портрети і світлини, репродукції автографів поета і оголошень про його перепоховання чи першої шпальти “Діла” з відповідним повідомленням. Є тут перелік ілюстрацій і список праць автора про Шашкевича.

Усе у книжці — від кольору набору і до гарнітури, від структурування змісту і до образного вирішення обкладинки — детально продумано. Все підпорядковане тому, щоб фігура Будителя постала в ореолі слави і заслуженого пошанівку. Книжка Василя Гориня, віриться, знайде вдячного читача.

БІЛА ГОРА

Петро СІКОРСЬКИЙ,
президент ЛКТ “Рідна школа”, голова комісії з питань освіти та науки Громадської ради при Львівській держадміністрації, професор

Біла Гора розташована недалеко від с. Підлисся, де народився М. Шашкевич. Як і всіх дітей, гора вабила до себе Маркіяна.

“Власне, гора, одухотворена Маркіяновим прочуленим словом, тоді й отримала душу й приналежність до сакральних гір”, — зазначає Я. Різник (Шашкевичів край — Золочівщина. Історико-культурні нариси. — Львів, 2007. — с. 70). У своїй творчості М. Шашкевич звернувся до Білої Гори у часи розпуки, коли таврували “Русалку Дністрову”, яка відкривала українцям широкий світ у тьмі неволі, бо була першою книжкою, опублікованою народною мовою. Її автори (М. Шашкевич, Я. Головацький та І. Вагилевич) зазнали переслідувань, різних утисків, застережень.

Ще 1885 р. о. Д. Тянячкевич (парох с. Закомар’я) на храмовім святі у день Чесного Хреста в Ожидові сказав, підіймаючи свого хреста в напрямі Білої Гори: “На цій горі повинен стати хрест, який показуватиме дорогу нашого національного відродження”. Ініціативу о. Тянячкевича підтримав о. В. Кальба, парох м. Соколівки, який очолив комітет з побудови пам’ятника.

Напередодні сотих роковин Маркіяна священик В. Кальба та адвокат Т. Ваньо організували збір коштів на будівництво пам’ятного хреста на Білій Горі. Перша пожертва була складена 16 липня 1904 р. у Народному домі Олеська. А загалом було зібрано 862315 корон. За ці гроші на Білій Горі за проектом архітектора О. Лушпинського встановили величний хрест (Маркіянів хрест) заввишки 26 м. Виконав його М. Стефанівський — відомий львівський конструктор, підприємець і меценат, громадський діяч. До речі, М. Стефанівського як члена ОУН із сім’єю вислали довічно у Тюменськ, де він помер 25 червня 1952 р. А могили з нашими героями зрівняв із землею бульдозер.

Для спорудження пам’ятника два господарі з Підлисся, Антін та Роман Стефанові, подарували під будову свої земельні ділянки на Білій Горі.

Спеціально до відкриття пам’ятного хреста на Білій Горі створили хор із 256 осіб з 10 населених пунктів (Кути, Соколівка, Олесько, Ожидів, Розваж, Бужок, Білий Камінь, Ушня, Сасів, Підгайці). Керував хором учитель Ф. Заяць. Починаючи з 20 серпня 1911 р., Ф. Заяць проводив щодня репетиції з окремими хорами десяти населених пунктів, їдучи від читальні до читальні на возі, повертаючись додому (Кути) удосвіта о 3 години. І так тривало до 18 жовтня, цього дня у Олеську провели генеральну репетицію збірного хору. До речі, це був перший такий хор у Галичині. Хор до свята готував дві кантати: “Підлисся” і “Дайте руки, юні други”.

Відкриття пам’ятного хреста відбулося 21 жовтня 1911 р. Гостей на свято привезли 6 спеціальних поїздів, загалом з усієї Галичини прибуло 30 тисяч осіб. Піша колона, яку очолила піша чота товариств “Січ” та “Сокіл”, розтяглася більш як на півтора кілометра, що сто метрів ішли трубні оркестри.

Спочатку три митрати під проводом о. Туркевича зі Львова в оточенні численного духовенства спільно зі збірним хором відслужили Службу Божу, потім — панахиду (співав хор духовної семінарії зі Львова). Після панахиди виступали організатори побудови пам’ятного хреста та гості. Першим виступив о. Володимир Кальба, голова комітету. Він сказав: “Нині цей народ складає тобі, Маркіяне, свою подяку, а пам’ятник, який збудовано на цій горі, буде нам нагадувати тебе і твої вказівки, які ти нам подав. Складаємо тобі присягу, що будемо йти тією дорогою, яку ти нам указав, аж до здобуття самостійності нашої Матері — України”. А ще просив мешканців Підлисся: “Бережіть цей пам’ятник як своє найбільше громадське добро, а ваше село, в якому побачив світ безсмертний Маркіян, буде віднині нашою національною “Меккою”. (Шашкевичів край — Золочівщина. Історико-культурні нариси. — Львів, 2007. — с. 60).

Потім відбувся піший похід із Білої Гори до Підлисся, до Маркіянових дубів, який розтягнувся на 2 км. Біля колодязя відбулося водосвяття, а збірний хор проспівав дві кантати С. Людкевича.

І все це організовували і проводили в умовах поневолення, бездоріжжя, браку засобів комунікації.

Отець В. Кальба після відкриття пам’ятного хреста М. Шашкевичу організував насипання біля нього кургану-могили. Курган розпочали насипати вручну 6 червня 1912 р. Спочатку відслужили Службу Божу та панахиду за душу о. Маркіяна, а потім усією громадою насипали курган. Перші тачки землі завіз о. Кальба, потім посли. Багато людей виявили бажання взяти участь у насипанні кургану, тому цей процес тривав до пізньої осені.

Під час Першої світової війни російські війська рили окопи біля пам’ятного хреста, курган-могилу зруйнували. А Українська Галицька Армія біля пам’ятника зав’язала бій із поляками, в якому загинули двоє січових стрільців. Зараз поряд із Маркіяновим хрестом є їхня могила з березовим хрестом.

У вересні 1920 р., коли більшовики відступали, біля пам’ятного хреста відбувся ще один бій. Звісно, що після цього хрест зазнав ушкоджень, із плином часу поіржавів.

Щоб відремонтувати пам’ятник, 2 серпня 1921 р. провели друге після відкриття Маркіянове свято на Білій Горі. І хоча воно не було таким масовим як перше (близько півтори тисячі присутніх), усе ж зібрали кошти на ремонт Маркіянового хреста, але найважливіше — свято започаткувало щорічні традиційні всенародні свята-поминки на Білій Горі (перша неділя серпня), які будили національну гідність українців, зміцнювали їхній національний дух. Навіть тоді, коли поляки забороняли масові збори на Білій Горі, українці вдавалися до хитрощів: за попередньою домовленістю палили одному з господарів стайню, щоб відвернути увагу поліцаїв. А після свята складалися грішми і відбудовували спалену споруду.

Останнє Маркіянове свято на Білій Горі відбулося 14 вересня 1941 р. уже за німців і було наймасовішим (близько 40 тисяч осіб). Організувало свято Товариство ім. М. Шашкевича (керівник д-р Т. Ваньо), яке було створене 17 грудня 1911 р. у Золочеві. Першим головою Товариства був о. В. Кальба.

Відновилися святкування на Білій Горі у серпні 1989 р. і відтоді вони проходять щорічно.

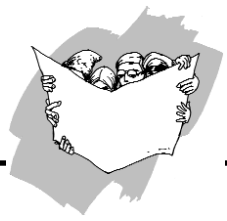

“Журналістською справою займатися, допоки не потьмяніє розум і стане здоров’я”.

У КРАЮ, ДЕ НАРОДИВСЯ ЄВГЕН ГРЕБІНКА

Андрій ЗИЛЬ,
журналіст, краєзнавець,
м. Бориспіль

Наближення двохсотлітнього ювілею від дня народження Євгена Павловича Гребінки спонукало освітян Бориспільського району відвідати край, де він народився і виріс, ознайомитися з його історичним минулим, життям, побутом і традиціями місцевих мешканців, відчути подих землі і природи, серед якої зростав і формувався майбутній письменник. Окрім того, Євген Павлович — сучасник Шевченка, не байдужий до його долі й таланту. Він брав активну участь у викупі поета з кріпацтва, у виданні першого “Кобзаря” 1840 року. Українець Євген Гребінка був досить помітною особою в далекій і холодній столиці. Маючи глибокі й ґрунтовні знання, викладав російську словесність у Дворянському полку, кадетському корпусі, у військово-навчальних закладах, учив слухачів мінералогії, ботаніки і зоології.

Саме Гребінка познайомив Шевченка з відомими людьми Петербурга. Це була передова демократична інтелігенція, яка підтримувала поета морально і матеріально, опікувалася його долею, стежила за розвитком його поетичного і малярського талантів. І за цей, ще не до кінця поціінований внесок у долю поета, Євген Гребінка заслуговує шани, поваги і доброї пам’яті.

Сучасники знали і згадували Гребінку як чудового педагога, відзначаючи його добру вдачу і велику любов до літератури. Ще в гімназійні роки (а навчався він у Ніжинській гімназії вищих наук імені князя Безбородька) пробудився в ньому літературний талант. І нині його романс “Очи чорные” виконують співаки багатьох країн світу, при цьому рідко хто згадує про автора, вважаючи твір народним. А який глибокий ліризм і життєва реальність закладені в “Українській мелодії” або в пісні “Молода еще девица я была”!

...Мальовнича дорога на Пирятин. На під’їзді до Мар’янівки ми не побачили вказівника з написом “Вас вітає батьківщина Є. П. Гребінки!” Нас зустріла вчителька місцевої школи Марія Кузьмівна Харченко, яка піднесла вчителям Бориспільщини повну чашу любові до свого земляка, розповідаючи про родину Гребінок. У тісній кімнаті сільського будинку культури повідала про село, про свого земляка, про майже забуту і зруйновану пам’ять про нього. Особливо на хуторі Убіжище, який став частиною села Мар’янівка. Там збереглися родинний цвинтар, де поховано Є. П. Гребінку і його предків, частина бузкової алеї, якою ходив колись майбутній поет, та великий занедбаний льох.

Де була садиба, де стояв будинок, можна лише уявляти під розповідь екскурсовода: жодної таблички, пам’ятного камінчика. Зруйнована пам’ять... Лише місцеве вчительство, неспокійні освітяни переймаються меморіалом свого славного земляка, стукають у двері чиновницьких кабінетів, щоб виділили кошти на реконструкцію і ремонт музею, на оформлення експозиції, щоб гідно розказати про нього гостям. Ювілейні заходи відбудуться у лютому наступного року. Та вже нині земляки Є. П. Гребінки прийняли близько двох десятків екскурсійних делегацій попри байдужість владних структур до пошанування пам’яті класика української байки, який разом зі своїм сучасником Г. Квіткою-Основ’яненком торував творчий шлях Шевченку..

За 160 літ стерлася з лиця землі могила Є. П. Гребінки, бо літопису його родинного кладовища ніхто не вів. Хоча деякі деталі повідав і висловив докір українській інтелігенції історик Микола Стороженко, який у липні 1900 року в журналі “Киевская старина” повідомляв: “На днях нам довелося відвідати могилу Є. П. Гребінки, похованого на окремому кладовищі в саду пп. Мазараки біля х. Убіжище Пирятинського повіту Полтавської губернії. Сумно було бачити занедбану могилу людини, яка свого часу відігравала помітну роль в літературному світі і займала не останнє місце в історії української літератури.

Невелике родове кладовище Гребінок обкопано ровом і одною стороною прилягає до проїжджої дороги. Через рів від дороги перекинуті кладки до замкнених на замок воріт. Коли сторож земського училища і наглядач за кладовищем відчинив ворота, то перед нами постала невелика квадратна ділянка землі, оточена з трьох боків садом і засіяна кількома могилами, із яких тільки на одній — могилі Анни Павлівни Свічки, наявний металевий хрест з відповідним написом, на інших звичайні дерев’яні хрести без написів. Коли сторож показав нам могилу Є. П. Гребінки, то він додав, що встановлений на ній ветхий дерев’яний хрест перенесений із сусідньої могили, де він замінений новим, — а до того на могилі Є. П. Гребінки кілька років ніякого хреста не було, бо вперше встановлений давно підгнив і прибраний. Крім того, сторож сказав, що під порівняно високим могильним насипом покояться останки двох — Є. П. Гребінки і його дружини”.

Свої враження про відвідини могили письменника історик Микола Стороженко завершив докором своїм сучасникам... і нам, бо актуальними й сьогодні є його слова: “Невже наша інтелігенція, яка завжди піклується про збереження пам’яток рідної старовини, не збере коштів для спорудження відповідного надгробного пам’ятника на могилі Є. П. Гребінки для увічнення його імені в пам’яті нащадків”.

Та є “куток”, де поселився дух Є. П. Гребінки, — це кімната-музей у райцентрі, названому на честь славного поета, поряд з народним історико-краєзнавчим музеєм, яким завідує Людмила Андріївна Безвиненко — вчителька за освітою, краєзнавець за покликанням. Вона разом зі своїми однодумцями докладає чимало зусиль, аби з гідністю зустріти ювілей свого земляка. Але, як мовиться, фінанси співають невеселі романси. Та їх смутну і жалісну мелодію не чують багатії, які б змогли пройнятися любов’ю до рідної історії, до свого земляка, за словами Євгена Чикаленка, не лише до глибини душі, а й до глибини кишені. Адже попереду — 200 років від дня народження Є. П. Гребінки. Його ім’я належить не тільки мар’янівцям, не лише полтавцям, а й всій Україні. Тож слово за державними структурами, які мусять допомогти гребінківцям у підготовці до ювілейних заходів, у виданні зібрання його творів, монографій про життєвий і творчий шлях класика української байки, поета, прозаїка, перекладача і сина України, якому доля відміряла всього тридцять шість років земного шляху, а пам’яті про нього — безмежжя віків.

ЮВІЛЕЙ ЗАСНОВНИКА І ВИДАВЦЯ «МАЙДАНУ СВОБОДИ»

Микола СТЕПАНЕНКО,
доктор філологічних наук,
професор, член НСПУ, НСЖУ,
лауреат премії імені Івана Огієнка,
Олеся Гончара

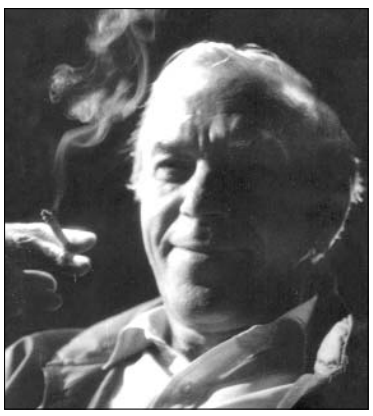

Талановитий журналіст, поет Олександр Тарасенко. Частенько лихі стріли наздоганяють цього неординарного лубенця. А все тому, що за сміливе і правдиве слово завжди була понадміру висока плата. Не всі, хто його виборював, вистоювали до кінця, траплялося, ламалися, переходили на інший бік барикад і стріляли в колишніх своїх однодумців. Останнє аж ніяк не про Олександра Васильовича, бо має він совість, як чистий кришталь, бо “пощади... у долі не просив”. Цей “глобинсько-лубенський несамовит”, із вдячністю прийнявши подарований Господом, матір’ю й рідною землею талант, упевнено й твердо йшов “від отчого порогу через всю земну красу” до заповітних мрій — і досяг, чого хотів. Не зупинився на досягнутому, торує свою то тернисту, то стовпову дорогу далі, долаючи перешкоди, офіруючи собою. Шлях нелегкий випав цьому полтавцеві: голодне й холодне повоєнне дитинство, напівсирітство. Працювати почав у чотирнадцять років у рідному колгоспі, закінчив заочно місцеву середню школу, відбув військову службу на Житомирщині. Прагнув стати студентом факультету журналістики Львівського військово-політичного училища, та не судилося: “Після відповідного вивчення органами біографії моїх рідних, — розповідає Олександр Васильович, — зрозумів, що мої устремління марні”. Колишньому багаторічному директорові Будинку культури, активному культармійцеві довелося добре потрудитися, аби “з волі Бога крізь заплутане життя” вийти на широкі журналістські простори, стати редактором першої демократичної газети на Лубенщині “Поклик”, 2005 року заснувати обласний загальнополітичний і літературно-мистецький часопис “Майдан СВОБОДИ”. Життєве кредо Олександра Тарасенка, цього невтомного працівника культури — “Журналістською справою займатися, допоки не потьмяніє розум і стане здоров’я”.

Кожна з його творчих граней — журналістика, поезія, громадська діяльність — самобутня, цікава, освітлена мудрістю, рясна здобутками. Цей майстер пера несміливо виносить на суд людський своє художнє слово, він філігранно обточує строфу, шліфує рядок, дбає про вишуканість поезії, усвідомлюючи, що вона має зачепити за душу навіть найчерствішого.

За твердженням полтавського письменника Анатолія Пахомова, літературний світ Олександра Тарасенка зітканий з болісних відгуків на сучасні суспільні проблеми: “...про нього напишуть цілий том досліджень, бо натура цікава, неординарна, постать відома, перо — залізне, вороноване. Бо саме таких літописців вивчатимуть нащадки”. “Багато пафосу в словах”, — скажете ви. Можливо, але й велика правда є в цьому щирому зізнанні колеги і друга. Вони — не комплімент до поважного — 65-річного ювілею, який Олександр Васильович святкував у Франків день — 27 серпня, вони — це об’єктивне й заслужене поціінування надбаного за нелегке для митця півстоліття. Щодо публіцистичного доробку Олександра Тарасенка, то він щедрий на гірку правду, яка не до смаку сильним світу цього, наскрізно заряджений національною ідеєю, суголосний із перебулими подіями, із тими, які вершаться нині.

Олександр Васильович тримає у таємниці, що з 1996 року веде щоденник. Навіть побіжне — краєчком ока, з авторських рук — знайомство із діаріушем переконує, що Олександр Васильович зафіксував важливі епізоди з життя щедрого на таланти, огорненого якоюсь особливою духовною аурою лубенського краю.

Громадянська позиція Олександра Тарасенка невідривна від плину життя в Україні, якій він сповна віддав себе, якою живе і за яку ладен “душу погубить”. Високих нагород ювіляр не чекає, йому не до вподоби чиношанування, офіційні учти. Знаємо, що ніжним, палким, ясним словом у день уродин до нього, усрібленого сивиною, умудреного великим життєвим досвідом, добутим із товщі народної, зморeного щоденними турботами, але вольового, твердого в намірах, озвалося багато людей, яким він освітлив шлях, подарував миті прекрасного спілкування, яких причарував своєю свіжою й багатою на роздуми лірикою, заворожив соковитою публіцистикою. Задумів у Олександра Васильовича — дуже багато. Отож нехай вони здійсняться, а попереду будуть ще поважніші дати. Ваші друзі, колеги, прихильники й шанувальники, вельмишановний Майстре, чекають нових творчих звершень і перемог.

Музей-садиба “Самчики”

СПРАВИ ПОДІЛЬСЬКОЇ «ПРОСВІТИ»

Віталій МІХАЛЕВСЬКИЙ,
заступник голови Хмельницького облоб’єднання товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Одним із багатьох заходів, що проводить Подільська “Просвіта” з відзначення 20-річчя незалежності України, стало розширене виїзне засідання обласного правління об’єднання на базі державного історико-культурного заповідника “Самчики”, який по праву займає визначне місце серед історико-культурних заповідних куточків Хмельниччини і України. Музей-маєток завжди був осередком культури, просвітництва в краї. 1845 року тут засновано музичну школу гри на духових і струнно-смичкових інструментах, в оранжереї ставили балети, опери, драматичні вистави; в палаці відбувалися музичні вечори; відкрили першу в губернії сільську бібліотеку.

Після ознайомлення з архітектурно-парковим ансамблем просвітяни провели урочисте засідання, присвячене Дню Прапора України та 20-й річниці незалежності України.

Ніна Шмурікова, голова обласного об’єднання, привітала всіх учасників урочистостей зі святами й зачитала вітання від Центрального правління ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, підписане Павлом Мовчаном, народним депутатом України. На засіданні просвітяни порушили низку питань щодо діяльності Подільської “Просвіти” за 20 років незалежності України та склали плани своєї роботи на наступні роки.

Кращих просвітян нагороджено Подяками ВУТ “Просвіта”, Хмельницької обласної ради та Хмельницької облдержадміністрації. А голову облоб’єднання Ніну Шмурікову та голову Дунаєвецького районного осередку Валентину Байталюк нагороджено знаком ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка “Будівничий України”.

На зібранні були присутні представники преси та радіо, обласних організацій письменників і журналістів.

«НАЗВЕМО РАФАЕЛЕМ, БУДЕ ХУДОЖНИКОМ»

Надія КИР’ЯН

Фото Олеся Дмитренка

Рафаель БАГАУТДІНОВ, із творчістю якого була знайома давно, але не мала нагоди поспілкуватися, одразу вразив лагідністю, теплотою, добротою, що так і струмували від нього. Пейзажі художника напрочуд гармонійні, а з портретів дивляться красиві люди і віриш, зі світлою душею. Ця його виставка ювілейна, до 80-річчя, хоч сам художник має значно молодший вигляд.

— Рафаелю Махмудовичу, у Вас чудовий настрій, це пов’язано з новою виставкою?

— Так, для художника важливо виставляти картини, бачити реакцію відвідувачів. Нещодавно відбулася моя виставка в Татарському домі, для цього дому придбали 35 моїх робіт.

На нинішній виставці є картини давні й нові. Серед нових — серія пейзажів Ботанічного саду. Це моє нове захоплення, там чудові краєвиди. Завдяки виставкам маю ще й замовлення, зокрема на портрети.

— Розкрийте секрет, як з’являються творчі задуми?

— Ідеї приходять несподівано. Коли замислюю картину, думаю про те, як її написати, працюю по 10—13 годин, навіть зараз. Коли робота нарешті вдається, це велике щастя. Розповідають, що Пушкін, коли раптом знаходив гарні рядки, стрибав на одній нозі й кричав: “Ай да Пушкин, ай да молодец!” І я роблю так само. Тільки кричу: “Раф — молодець!”

— Які художники Вам подобаються?

— Французькі класики, зокрема Ренуар. Мені здається, що в основі світового мистецтва лежить французький імпресіонізм. Французи дали напрям усьому світові. Тоді в мистецтві був “вибух”. Гладеньке нудненьке письмо пішло в архіви. Раннє голландське, італійське мистецтво було також своєрідне, національне. Неоціненний здобуток стародавніх греків, римлян, епохи Відродження. Там і малюнок досконалий, а скульптура до цього часу неперевершена. А які імена: Рафаель, Леонардо да Вінчі...

— А Вас назвали на честь Рафаеля?

— Так, мій батько, розстріляний 1937 року невідомо за що, був секретарем обкому комсомолу в Казані. Дуже любив музику, здобував освіту музиканта. Грав на роялі, скрипці, мандоліні та інших інструментах. І непогано малював. Коли я народився, він сказав: “Назвемо його Рафаелем, буде художником”.

Коли батька розстріляли, мені було п’ять років. Ми з братом опинилися в колонії. Якось вихователька побачила малюнки мого брата, похвалила. А брат мені сказав: “І ти, мабуть, умієш малювати, в тебе й ім’я таке”. Я змалював грузинську гравюру. Братові сподобалося. Після цього я й почав малювати. Було мені тоді 13. Через рік мене забрали до Києва, у художню школу. Потім закінчив Казанське художнє училище, Київський художній інститут.

— Так і залишилися в Україні?

— Українці сподобалися з самого початку. Коли мені було десять років, під час війни, ми з колонією відступали дорогами України. Хоч би у якому селі зупинялися, нас жінки розбирали, годували, приказували: “Ой, діточки, діточки...” Потім такого ніде не було. А села бідні, землянки, димарі стирчать. Такою в пам’яті залишилася Україна.

— Як оцінюєте сучасне українське мистецтво?

— Я був у Німеччині, Франції, Америці, знайомився з тамтешніми виставками, галереями, сучасним мистецтвом. У мене з’явилася думка, що наших художників треба активніше пропагувати, їх недооцінюють у світі. Нещодавно вийшло розкішне видання “Київські художники”. Рівень художніх робіт, представлених навіть у цій книжці, дуже високий. У нас хороша школа, малюнок, грамотний колорит. Кожен художник має свій стиль, його впізнаєш серед інших. За кордоном таких художників нема.

— А як змінити ситуацію?

— Треба, щоб держава підтримувала, щоб було багато виставкових залів, галерей. Потрібна добре організована реклама.

— Ваш життєвий шлях непростий. А творчий? Чи “діставалося” Вам від радянської влади і за що?

— Я працював у різних жанрах, як художник-графік оформив багато книжок у видавництвах “Дніпро” і “Радянський письменник”. Зокрема “Собор” Олеся Гончара. Через цю книжку мав неприємності. А ще додалася історія з братом Ремом, художником, який поїхав за кордон і там залишився. Тоді мене заборонили друкувати. Але видавці ілюстрації замовляли, хоч підписували іншим прізвищем. Таким чином заробляв на життя.

Малював портрети людей, які постраждали від влади: Марини Цвєтаєвої, Анни Ахматової, Михайла Булгакова та інших.

— Залюбки пишете портрети тих, у кого були якісь негаразди в житті. Ви їм співчуваєте?

— Співчуваю, звичайно. Але окрім цього хочу нагадати про їхнє життя, їхню долю. Серед них багато видатних людей. Їх вважали ворогами народу. А тепер вони — гордість України й не тільки України.

Наприклад, Івана Дзюбу я писав, коли він щойно відбув покарання. В Україні його твори в той час не друкували. Я ще не був із ним знайомий. Якось на моїй першій виставці привернув увагу відвідувач, який зі сльозами на очах розглядав портрет Шевченка. Я поцікавився, хто це. Мені пояснили, що це Іван Дзюба. А я чув по “Свободі” про нього й про його роботу “Інтернаціоналізм чи русифікація”. Я підійшов, познайомився, запропонував написати його портрет, який згодом подарував Інституту літератури.

А портрет Кобзаря тепер у Національному музеї Тараса Шевченка. Картини в музеї — це найбільша честь для художника: адже вони там зберігатимуться, їх бачитимуть люди.

До речі, твори Рафаеля Багаутдінова є в музеях і приватних колекціях України, Росії, Латвії, Німеччини, Франції, США, Ізраїлю, Канади, Татарстану. Творчих Вам успіхів, Рафаелю Махмудовичу!

ТВОРЧІСТЬ ЯК ГІМН

Тетяна ЧЕРЕП

Безцінний скарб — талант — отримали у спадок від яскравого представника українського монументально-декоративного мистецтва ХХ ст. Олександра Саєнка його донька Ніна та онука Леся. Вони дотримуються мудрих настанов батька й діда, збагачують мистецьку спадщину нашої національної духовної скарбниці.

Олександр Саєнко народився 1899 року на Чернігівщині у м. Борзна в родині директора школи садівництва. У дворічному віці перехворівши на скарлатину, втратив слух. Коли підріс, хвороба стала на заваді спілкуванню з ровесниками, тож шукав відраду в творчості, зокрема різьбленні, малюванні. Якось хлопчик приклеїв дьогтем солому до кори в’яза. Її ясно-золоті відтінки на чорному блискучому тлі зачарували, викликали у малого Сашка неймовірну радість. Відтоді він почав приділяти більше уваги цьому заняттю, вигадуючи різноманітні комбінації. Хлопчика помітив за роботою син відомого художника Петро Миколайович Ге. Згодом, разом із Ганною Барвінок, дружиною Пантелеймона Куліша і приятелькою родини Саєнків, він приїхав, щоб познайомитися з обдарованою дитиною ближче. Побачивши його роботи, запропонував батькам відправити сина на навчання до Петербурзького імператорського училища для глухонімих. Так і зробили. Навчання збагатило здібного сільського хлопчину. Додому він повернувся освіченим юнаком зі сподіваннями на майбутнє.

Однак матеріальні труднощі в сім’ї не дали Олександру закінчити Київське художнє училище. 1918 року він вступає до Миргородського художньо-промислового інституту, який очолював Василь Кричевський. “Я був улюбленим учнем цього талановитого майстра, — згодом напише у своїх спогадах Олександр Саєнко, — а він був чудовим педагогом. Саме В. Кричевський відкрив для мене науку про українське мистецтво”. Голод, холод і розруха знову стали на заваді здобуттю освіти. За сприяння свого наставника продовжує навчання трохи пізніше вже в Українській академії мистецтва на малярському факультеті. Умови навчання тут були надзвичайно тяжкими — багато хто не витримував і залишав академію. Талановитий юнак прагнув збагатити себе потрібними знаннями. “Одного разу, у момент крайньої нужди, коли я не міг купити хліба і почав пухнути з голоду, відрізав шмат полотняної сорочки, що пошила й вишила мати, заґрунтував його й намалював олійними фарбами портрет Т. Шевченка. Продав цей портрет на базарі й купив харчі та фарби...”

Із часом О. Саєнко вже сам навчав студентів. Із 1936 року роботи майстра експонувалися на виставках у Києві, Москві, Ленінграді, Прибалтиці. Велика Вітчизняна війна, а потім смерть коханої дружини глибоко травмували душу митця. Його перша персональна виставка відбулася у Києві 1962 року. Потім — Чернігів, Львів, Канів. Це допомогло відродитися, зрозуміти, що його мистецтво — справді духовна потреба рідного народу, якому віддав усього себе.

Олександр Саєнко створював монументальні панно, інкрустовані соломкою, гобелени, вибійки, ескізи до керамічних речей, малярські та графічні роботи. Він також відомий як збирач і дослідник народного мистецтва. Ім’я художника ЮНЕСКО занесла до списку видатних діячів культури світу.

Нині заслужений діяч мистецтв України Ніна Саєнко розвиває традиції національної культури в різних мистецьких жанрах. Діапазон її творчого доробку досить широкий — від складного тематичного гобелена, тонких за колористичною гамою, гармонією тональних сполук килимів до панно, мозаїчно інкрустованих соломкою.

Ніна Олександрівна рано залишилася без матері, її виховував тільки батько. Вражає духовна єдність цих двох людей, які завжди розуміли одне одного без слів. Батько — її перший наставник і вчитель, вона для нього — вірна помічниця, порадниця у спілкуванні з довколишнім світом і людьми. “Так було завжди, — говорить мисткиня. — Я пам’ятаю квітучий борзнянський сад у пору мого дитинства і завжди усміхненого тата, що радів розквіту природи, життя. Брав мене на руки, підносив до розквітлої яблуні, до рожевого цвіту, і був щасливий від того, що дарує дитині радість. Так запрошував мене у творчість, і я намагалася не відставати від нього ні на мить”.

Уже кілька років поспіль Ніна Олександрівна — викладач і засновник мистецької студії імені Олександра Саєнка, де навчаються обдаровані діти з вадами слуху. “Свого часу біля батька я навчилася розуміти мову людей з такими ось проблемами, тому мені просто спілкуватися з нашими студійцями, — розповідає вона. — Через творчість хлопчики й дівчатка доносять до світу те, чого не скажеш словами”.

Ця талановита мисткиня здобула освіту в Київському державному університеті, але саме батьківські університети стали для неї визначальними. Тепер її твори експонують на виставках в Австрії, Бельгії, Німеччині, Польщі, Росії, Франції, Канаді, Китаї.

Ніна Саєнко — член Національних спілок художників і майстрів народного мистецтва України, Європейської текстильної асоціації, консультант із комплектування музейних колекцій, науково-методичної й експозиційної діяльності. За її активної участі у Борзні Чернігівської області 15 років тому було створено Художньо-меморіальний музей “Садиба народного художника України О. Саєнка”.

Гідно продовжує мистецьку лінію роду Леся Майданець-Саєнко. Перші уроки вона брала у дідуся, а коли його не стало, досвідом ділилася мама. Сьогодні Леся — самостійна, професійна художниця з неповторним філософським баченням світу. Улюблена техніка — вертикальне ручне ткання (гобелени, килими) та розпис на тканині (батик). Її композиції впізнаєш одразу. Начебто волею самої долі їм судилося у новому часовому вимірі, нових матеріалах і новій технології здійснити мрію свого геніального діда про власний стиль і оригінальні засоби формування.

1987 року Леся закінчила Львівський інститут ужиткового і декоративного мистецтва. З 1992 р. — член Спілки художників України. Її роботи мандрують по виставках близького і далекого зарубіжжя, мають шанувальників. Своїми знаннями вона нині радо ділиться зі студентами Київського інституту декоративно-ужиткового мистецтва. У їхній із мамою майстерні стоїть верстат, за який часто сідають удвох. У співах матері й доньки народжуються нові шедеври. Сюди часто заходить Лесин дванадцятирічний син Олександр. Уважно слідкуючи за тим, що роблять його рідні, намагається сам щось творити, особливо захоплюється керамікою. На хлопчика та його молодшу сестричку Софійку в сім’ї покладають великі надії на майбутнє, адже такому роду не може бути переводу.

Дуже влучно про рід Саєнків сказав поет, заслужений діяч мистецтв Олекса Ющенко: “Це символ незнищенності нашої нації. Гербом родини має бути сонячний, золотавий сніп жита-пшениці і блакить неба, або соловейко за стрічкою Дніпра-Борисфена. До герба мусить бути гімн, яким є вся творчість незабутнього Саєнка, його доньки Ніни та онуки Лесі — гімн, що переходить у могутню симфонію на славу рідної України”.

СВЯТО НА УЗБЕРЕЖЖІ ЧОРНОГО МОРЯ

Євген БІЛОУСОВ,
голова оргкомітету фестивалю
Фото **Євгена БУКЕТА**

18—25 серпня на сонячному узбережжі Криму відбувся XI Всеукраїнський фестиваль української книги “Феодосія—2011”. Відкрили його заступник міського голови м. Феодосії Василь Ганиш, головний спеціаліст Республіканського комітету АРК з інформації Зера Абдураманова і незмінний голова оргкомітету, письменник Євген Білоусов. Це свято вже давно полюбили мешканці й гості міста, тож щороку фестиваль, який не має аналогів у Автономній Республіці Крим збирає дедалі більше шанувальників українського художнього слова.

Зараз, коли стих гомін на фестивальних майданчиках, варто згадати і порівняти цьогорічну програму з тим, що відбувалося у Феодосії сім—десять років тому. Тоді приїжджали Ігор Римарук і Василь Клічак, Тетяна Петровська та Ольга Довгоп’ят, Мар’яна Савка, Маріанна Кіяновська та інші перші учасники фестивалю, і перелік заходів укладався в кілька рядків. Потім до свята українського слова долучилися бібліотечні працівники та керівники музеїв. Для зручності фестивальні заходи об’єднали тематично. Так виникли “День бібліотек і бібліотекарів”, “День дитячої книги”, “День українознавства” тощо.

Серпневу програму “Феодосія—2011” склали майже п’ятдесят зустрічей і презентацій, виставок і доповідей, мультимедійних програм тощо.

“День поезії” не випадково розпочався у феодосійському музеї сестер Цвєтаєвих. Наче своєрідний ланцюжок з’єднав цвєтаєвські твори з сучасною українською жіночою поезією у виконанні Людмили Пуляєвої (Львів), киянок Наталії Веселицької, Олесі Сінчук та Наталії Савіної, донеччанки Людмили Бражнікової.

Того ж дня український літературний десант висаджується у середньовічній кримській столиці — місті Старий Крим. І знову зустрічі...

А як без екскурсій? Гостинно розчинилися двері літературно-художнього музею, будинків-музеїв Костянтина Паустовського й Олександра Гріна.

Справжнім відкриттям для учасників став діючий чоловічий вірменський монастир Сурб-Хач.

А ще того дня була вкрай цікава екскурсія учасників фестивалю на легендарну Льотну гору — Узун-Сирт. І здавалося, що поруч із дельтапланами та парапланами, пірнають на своїх планерах між хмарами молоді Сергій Корольов та Олег Антонов. І летіло над колискою української авіації українське слово.

Наступний “День українознавства” виявився не менш насиченим. Про свій творчий доробок розповів співробітник Інституту народознавства АНУ львів’янин Роман Кісь.

Головний бібліотекар наукової бібліотеки Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова Ольга Юрчишина розповіла про діяльність установи у відтворенні історії медицини краю. Наостанок вона зазначила:

— Враження від фестивалю найкращі. З великим задоволенням спілкувалася з відвідувачами, ознайомилася з книжковими виставками, творами учасників фестивалю.

Зера Абдураманова, Василь Ганиш і Євген Білоусов

Чимало книг придбала, відкрила для себе нові імена. Щира подяка організаторам заходу за створення простору для неформального спілкування, обміну досвідом. Найголовніше те, що напередодні 20-ї річниці Незалежності Україні у Феодосії звучало рідне українське слово — запорука розвитку і процвітання Української Незалежної Держави!

Праправнучатий племінник Степана Руданського, військовий лікар Олексій Боржковський із Житомира ознайомив присутніх із маловідомими сторінками біографії С. В. Руданського.

Київський письменник Микола Павленко не встигав відповідати на численні запитання щодо його нового твору “Біблія розуму, або Як стати щасливим...”

Авторові неодноразово аплодували й охоче отримували книги з автографом.

Центральною подією “Дня дитячої книги” стало виїзне засідання секції міжнародної Ради з питань дитячої літератури IBBY ЮНЕСКО в Україні. Про залучення видавців та бібліотечних працівників до програм IBBY говорили Любов Гузь та Тетяна Правда (Дніпропетровськ).

Багато можна писати про фестиваль, але ніяк не обійти головну подію — конкурс на кращу книгу фестивалю. Кілька днів тривало засідання журі, яке врешті-решт визначило лауреатів.

Гран-прі та диплом переможця “Краща книга фестивалю” отримав Микола Павленко за книгу “Біблія розуму, або Як стати щасливим...”

У номінації “Художня література. Поезія” лауреатами стали Людмила Пуляєва (Львів) та киянка Наталія Савіна.

За збірку творів “Ботакє” в номінації “Художня література. Проза” диплом отримав Тарас Прохасько (Івано-Франківськ).

Лауреатами за створення книжок для дітей стали Олег Майборода (Дніпродзержинськ) та Наталія Веселицька (Київ).

У номінації “Видатні постаті” кращим став Ерванд Бараш’ян за переклад із вірменської книги “Іван Костянтинович Айвазовський”.

Київський літературно-меморіальний музей М. Рильського було відзначено за збірку “З трудів і днів Максима Рильського”.

Видавництво “Шкільний світ” нагороджено дипломом за видання для педагогів.

Валерія Норченко (Феодосія) з книжкою про Гумільовський поетичний фестиваль стала кращою в номінації “Публіцистика”.

Досвід проведення фестивалю показав, що організатори на правильному шляху. Тож готуймося до наступного свята української книги, яке пройде у Феодосії з 16 до 25 серпня 2012 року.

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ТВОРЧА ЗУСТРІЧ З ПИСЬМЕННИКОМ МИХАЙЛОМ СЛАБОШПИЦЬКИМ

12 вересня ц. р., у понеділок, о 17.00 у великій концертній студії Будинку звукозапису Національної радіокомпанії України (вул. Первомайського, 5-а, триповерховий будинок у дворі, метро “Кловська”) у циклі прямоефірних передач “Радіоканал “Культура представляє” відбудеться творчий вечір лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка Михайла Слабошпицького з нагоди його 65-річчя. У вечорі беруть участь народні артисти України Наталя Сумська й Анатолій Хостікоєв, композитор, Герой України Євген Станкович, письменники — Герой України Дмитро Павличко і Надзвичайний та Повноважний посол Юрій Щербак, лауреати Шевченківської премії Павло Мовчан, Любов Голота та Дмитро Іванов.

Ведучий — народний артист Богдан Бенюк.

Вхід безкоштовний.

Довідки за телефонами: 044-279-37-83, 234-15-24.

Засновник:
Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова), Ярема ГОЯН, Павло МОВЧАН, Олександр ПОНОМАРІВ, Іван ЮЩУК
Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55
Заступник головного редактора з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)
Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітянської роботи
Надія КИР’ЯН
Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47
Відділ літератури
Марія КУЧЕРЕНКО
270-55-57
Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69
Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК, Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69
Кореспонденти
Наталія АНТОНЮК, Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Наталія АНТОНЮК
Бухгалтерія
279-41-46
Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001
E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видрукувано з готових фотоформ на комбінаті “Преса України” у середу.
Зам. № 3301235
Наклад у вересні — 18 400

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов’язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

4 820095 780016 11035